

Kvæfjord
kommune

Planstrategi 2020-2023

Kunnskapsgrunnlag

Fremmet for formannskapet 30. mars 2020

Innhold

1 Innledning.....	5
1.1 Overordnede føringer	5
1.2 Kommunal planstrategi for Kvæfjord kommune.....	5
2 Fakta om Kvæfjord kommune	7
2.1 Kvæfjord som organisasjon	7
2.1.1 Politisk struktur	7
2.1.2 Administrativ struktur	7
2.1.3 Kommuneøkonomi	8
2.2 Kvæfjord som egen kommune	8
2.3 Samarbeid med andre kommuner	8
3 Demografi og befolkning	9
3.1 Befolkningsutvikling i Kvæfjord kommune.....	9
3.2 Befolkningsframskriving	11
3.4 Innvandring og flyktninger	11
3.5 Oppsummering og utfordringer	12
4 Folkehelse og levekår	12
4.1 Folkehelsearbeid i Kvæfjord	12
4.2 Folkehelseprofil for Kvæfjord	13
4.2.1 Uførhet og sykefravær.....	13
4.2.2 Oppvekst og levekår for barn og unge	14
4.2.3 Lavinntekt husholdninger	14
4.3 Oppsummering og utfordringer	15
5 Næringsliv og sysselsetting.....	16
5.1 Sysselsetting i Kvæfjord kommune	16
5.2 Arbeidsmarked	17
5.3 Næringsliv i Kvæfjord	17
5.3.1 Primærnæring og avledelede næringer	17
5.3.2 Reiseliv, kultur og opplevelser.....	18
5.3.3 Helse og omsorg	18
5.3.4 Handel, service og småindustri	19
5.3.5 Innovasjon, utdanning og kompetanse	19
5.4 Oppsummering og utfordring.....	19
6 Helse- og omsorg.....	20
6.1 Leve hele livet.....	20
6.2 Kvæfjord som omsorgskommune	20

6.2.1 Forebyggende arbeid.....	21
6.3 Nytt helsehus i Kvæfjord	21
6.4 Omstilling i Kvæfjord kommune.....	21
6.5 Oppsummering og utfordring.....	21
7 Oppvekst og utdanning	23
7.1 Oppvekst i Kvæfjord kommune.....	23
7.2 Barnehage, grunnskole og skolefritidsordning.....	23
7.2.1 Antall barn i barnehagene og barnehagestørrelse.....	23
7.2.2 Elevtall og skolestørrelser	24
7.2.3 Skolefritidsordning	24
7.2.4 Skoleskyss	24
7.2.5 Kulturskole.....	24
7.3 Videregående opplæring.....	25
7.4 Voksenopplæring.....	25
7.5 Barnevern	25
7.6 Oppsummering og utfordring.....	25
8 Kultur, idrett og friluftsliv	26
8.1 Frivillighetssentral og bibliotek	26
8.2 Arenaer for kultur og idrett.....	26
8.2.1 Museumsdrift og kulturminner	27
8.3 Friluftsliv og kulturlandskap	27
8.4 Samisk kultur og områder	27
8.5 Oppsummering og utfordring.....	27
9 Areal og samferdsel.....	28
9.1 Areal til boliger	28
9.2 Areal til næring.....	28
9.3 Kommunal infrastruktur	29
9.3.1 Vann og avløp	29
9.3.2 Renovasjon	29
9.3.3. Veier og veilys.....	29
9.3.4 Brann og redning	30
9.5 Kollektivtrafikk.....	30
9.6 Sjø	30
9.7 Samisk bruks- og bosettingsområde	31
9.8 Oppsummering og utfordring.....	31
10 Miljø og klima	32

10.1 Overordnede retningslinjer	32
10.2 Klima i et regionalt perspektiv.....	32
10.3 Klima og miljø i et kommunalt perspektiv.....	32
10.3.1 Naturfarer og beredskap	32
10.3.2 Klimautslipp og avfall	32
10.3.3 Vannforvaltning.....	33
10.4 Oppsummering og utfordring.....	33
11 Kommunal beredskap.....	34
11.1 Retningslinjer for kommunens beredskap	34
11.2 Beredskap i Kvæfjord kommune	34
11.3 Oppsummering og utfordringer	35
12 Referanseliste	36
FNs bærekraftsmål.....	38

1 Innledning

I kunnskapsgrunnlaget presenteres status, utviklingstrekk og utfordringer på viktige samfunnsområder for Kvæfjord kommune. Kunnskapsgrunnlaget vil være et viktig grunnlagsdokument for Kvæfjord kommunes planstrategi 2020 – 2023.

Kunnskapsgrunnlaget skal tjene noen konkrete formål:

- Etablere et felles kunnskapsgrunnlag for planlegging
- Danne grunnlag for utforming av kommunens planstrategi for 2020 – 2023
- Danne grunnlag for kommuneplanens samfunnsdel

1.1 Overordnede føringer

FNs medlemsland har vedtatt 17 globale felles mål for en bærekraftig utvikling de neste 15 årene. Målene ligger vedlagt bakerst i dette dokumentet. Regjeringen har bestemt at bærekraftsmålene skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største utfordringer, også i Norge. Dette innebærer at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen i kommunene.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 legger vekt på at vi har fire store utfordringer:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

For å håndtere disse utfordringene må kommuner tenke langsiktig og planlegge for fremtiden.

1.2 Kommunal planstrategi for Kvæfjord kommune

I plan- og bygningsloven § 10-1 stilles det krav om at kommunestyret minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, skal utarbeide og vedta en kommunal planstrategi.

Kommunal planstrategi er ikke en plan hvor man tar stilling til mål og strategier, men et styringsverktøy for å drøfte behov og utviklingstrekk i kommunen. Ved å definere kommunens planbehov kan man gjennom tidlig prioritering effektivisere den videre planprosessen. På denne måten sørger man for at planleggingen skal være behovsstyrt og ikke mer omfattende enn nødvendig.

Kommunens økonomiplan kan utgjøre kommuneplanens handlingsdel etter plan- og bygningslovens regler.

Kommunalt plansystem

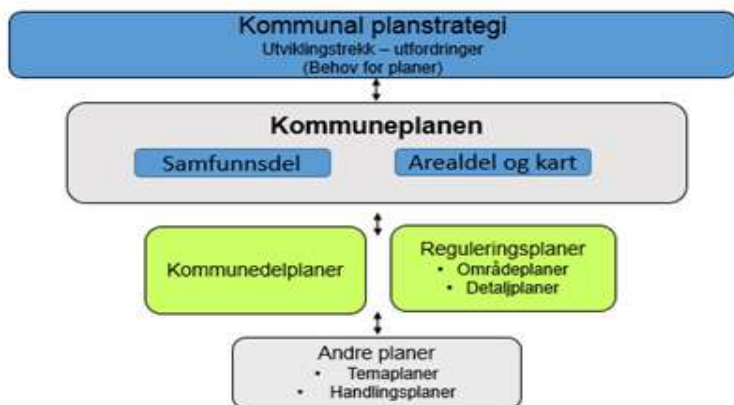

Fig. 1.1 kommunalt plansystem

Vi har valgt å dele planstrategien i to deler:

1. **Kunnskapsgrunnlag** som redegjør for status, viktige utviklingstrekk og utfordringer i Kvæfjord innen områdene
 - demografi og befolkningsprognoser
 - folkehelse og levekår
 - næringsliv og sysselsetting
 - helse og omsorg
 - oppvekst og utdanning
 - kultur, idrett og friluftsliv
 - areal og samferdsel
 - miljø og klima
 - kommunal beredskap

Et godt kunnskapsgrunnlag er avgjørende for å lykkes med god stedsutvikling, som rommer stemmene til de vi planlegger for; innbyggerne i kommunen.

Kunnskapsgrunnlaget bør legges til grunn for arbeidet med økonomiplan og budsjett, og oppdateres etter behov, eller hvert fjerde år.

2. **Planstrategidokumentet** som tar for seg hovedutfordringer, muligheter og prioriterte planoppgaver som finnes innen de samme områdene, og hvilke planoppgaver som skal utføres i perioden 2020 – 2023.

Kunnskapsgrunnlaget kan bli utvidet i forbindelse med revisjon av kommuneplanen.

Kunnskapsgrunnlaget er basert på data fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og annet tilgjengelig og tidligere utarbeidet materiale.

Utdypende litteratur til hvert kapittel står samlet bak i dokumentet.

2 Fakta om Kvæfjord kommune

Kvæfjord kommune er den sør-vestligste kommunen i Troms. Den grenser mot Harstad i øst, mot Tjeldsund og Lødingen i sør, og i vest og nord mot Sortland. Det meste av kommunen ligger på Hinnøya. Kommunen har 2827 innbyggere (SSB per 3.kvartal 2019). Kommunen har et landareal på 513 km², 0,7 km² er tettbebyggelse, 12,3 km² er dyrka mark, og 211 km² er skogareal.

I kommunebarometeret havner Kvæfjord på 190. plass for 2019, som er noe bedre enn gjennomsnittet i kommune-Norge.

Borkenes er administrasjonssentrum i Kvæfjord kommune, og eneste markante tettsted i kommunen.

Kvæfjord er en av Nord-Norges største landbrukskommuner, med mange aktører som satser på både matproduksjon og fordyrking. Det er også flere oppdrettsanlegg og et fiskemottak i kommunen. Kommunen har mange offentlige arbeidsplasser, spesielt innenfor helse og omsorg.

Kvæfjord kommune har over tid stått i en pågående omstillingsprosess knyttet til vertskommunefunksjonen for utviklingshemmede fra hele Nord-Norge som var bosatt på Trastad Gård. Kommunen må også fremover kontinuerlig tilpasse tjenesteproduksjonen til endrede behov og inntektsforutsetninger.

2.1 Kvæfjord som organisasjon

2.1.1 Politisk struktur

Kvæfjord kommune styres etter formannskapsmodellen. Dette er hovedmodellen i kommuneloven og innebærer at formannskapet velges av kommunestyret etter partienes forholdsvise representasjon i kommunestyret. I Kvæfjord er Torbjørn Larsen (Ap) ordfører. Varaordfører er Birger Holand (Sp). Det er oppnevnt sju sentrale råd og utvalg: formannskap, teknisk utvalg, levekårsutvalg, kontrollutvalg, administrasjonsutvalg, fellesråd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse og ungdomsråd.

2.1.2 Administrativ struktur

Kommunedirektør Merete Hessen er øverste leder for kommunens administrasjon. Kommunedirektøren skal sørge for at saker som skal legges fram til politisk behandling i folkevalgte organer er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt.

Kvæfjord kommune er administrativt organisert med tre ledernivå med delegerede fullmakter.

Nivå 1 er kommunedirektøren. Kommunedirektøren har en strategisk ledergruppe bestående av oppvekstsjef, helse- og omsorgssjef, økonomisjef, personalsjef og teknisk sjef. Stabslederne på økonomi, personal og teknisk er i visse sammenhenger delegeret fullmakt til å opptre på vegne av kommunedirektøren.

Nivå 2 er oppvekstsjef og helse- og omsorgssjef. Begge avdelingssjefene har avdelingskontor som ivaretar planlegging, utvikling og ledelse innen fagområdet. Avdelingskontorene ivaretar også felles saksbehandling og koordinering.

Nivå 3 enhetslederne. Per februar 2020 er det 9 enhetsledere på oppvekstavdelingen og 10 enhetsledere på helse- og omsorgsavdelingen.

Den kommunale bolig- og eiendomsforvaltningen ivaretas delvis av kommunen og delvis av det heleide kommunale selskapet Kvæfjord Eiendom AS.

2.1.3 Kommuneøkonomi

Kommunens økonomiske situasjon legger premisser for alt planleggingsarbeid. Økonomidelen av ny kommunelov trådte i kraft 1.januar 2020, og pålegger blant annet kommunene å utarbeide finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi.

Forslaget til Kvæfjord kommunes budsjett for 2020 er balansert med utgifter og inntekter på 528,7 millioner kroner, hvor driftsbudsjettet utgjør 428 millioner kroner. Budsjettarbeidet har hatt fokus på å framskaffe tilstrekkelig handlingsrom til å fullføre nytt helsehus, planlegge og føre opp nytt skolebygg på Borkenes og tilrettelegge for boligbygging.

Kommunen legger til grunn at forholdet mellom budsjett og økonomiplan, og den mer langsiktige kommuneplanleggingen, skal gjennomgås nærmere i kommunal planstrategi.

Det vises til kommunens forslag til budsjett for 2020, og økonomiplan 2020-2023, for utdypende informasjon om kommunens økonomi og budsjett.

2.2 Kvæfjord som egen kommune

Kommunestyret i Kvæfjord vedtok 1.mars 2016 at det skulle avholdes folkeavstemming om fremtidig kommunestruktur. Folkeavstemmingen ble gjennomført den 29. og 30. mai 2016. På bakgrunn av resultatene fra folkeavstemmingen vedtok kommunestyret 21. juni 2016 at Kvæfjord skulle bestå som egen kommune. Resultatet fra folkeavstemmingen viste at 85,8 prosent av stemmegiverne ønsket å beholde Kvæfjord som egen kommune, mens 12 prosent ønsket å inngå i en ny kommune med Harstad og eventuelle andre. 2,2 prosent svarte «jeg vet ikke». Den totale valgdeltakelsen var på 52 prosent.

I forbindelse med kommunereformen måtte alle kommuner utrede mulige sammenslåinger. For utdypende informasjon vises her til rapportene som ble utarbeidet av Kvæfjord kommune: «0-utredning Kvæfjord kommune», og «Statusbilde 1911 Kvæfjord kommune». Dette er grundige rapporter som kan gi utdypende informasjon om kommunen, ut over dette kunnskapsgrunnlaget.

Kommuneplanens samfunnsdel for Kvæfjord (1998 – 2010) er siste gyldige kommuneplan for kommunen. I planen var det et overordnet mål at Kvæfjord kommune skulle opprettholde så gode tjenestetilbud til befolkningen at kommunen skulle kunne opprettholdes som selvstendig enhet.

2.3 Samarbeid med andre kommuner

Kvæfjord kommune har inngått nærmere 30 samarbeidsavtaler om tjenester med nabokommuner, delvis organisert som kommunesamarbeid og delvis i selvstendige selskaper. Dette omfatter blant annet følgende områder:

- kommunalteknisk drift for veier, vann, avløp og slamtømming (Harstad kommune)
- brannvern og feiertjenester (Harstad, Sortland).
- legevakt (Harstad, Lødingen)
- helsetjenester i Gullsfjord (Lødingen)
- beredskapsvakt i barnevernet (Harstad, Tjeldsund)
- innkjøp (Harstad, Lødingen)
- krisesenter (Harstad, Ibestad, Tjeldsund)
- pedagogisk-psykologisk rådgivningstjeneste (Harstad, Ibestad, Gratangen, Tjeldsund)
- museum (Harstad, Ibestad, Lavangen, Salangen, Tjeldsund)
- friluftsråd (Harstad, Tjeldsund, Gratangen, Lavangen, Ibestad, Salangen, Evenes, Narvik)

- veterinærvakt, henholdsvis vest (Sortland, Hadsel, Lødingen) og øst for Gullesfjorden (Harstad, Evenes, Tjeldsund)
- renovasjon (Hålogaland Ressursselskap med sju eierkommuner, deriblant Kvæfjord)
- elektrisk kraft (Hålogaland Kraft med seks eierkommuner, deriblant Kvæfjord)
- arkivtjenester (19 kommuner i Troms)
- revisjonstjenester (alle kommunene i Troms, fire kommuner i Finnmark og seks kommuner i Nordland)

En del samarbeidsordninger er regulert i vertskommunesamarbeid. Det betyr at vertskommunen har overtatt det daglige driftsansvaret på et definert område, samtidig har kommunedirektøren i Kvæfjord kommune også delegert de administrative styringsfullmakter på disse områdene til kommunedirektør i vertskommunen, gjerne Harstad kommune. Slik vertskommunesamarbeid løper innenfor kommunalteknisk drift, brannvern, legevakt, beredskapsvakt i barnevernet, innkjøp, krisesenter og PP-tjenestene. Kvæfjord har en vertskommuneavtale med Harstad om felles skogpådriver, hvor Kvæfjord er vertskommune.

For en mer detaljert oversikt over alle interkommunale samarbeid mellom Kvæfjord og andre kommuner, vises til NIVI Rapport 2019:4, Status for interkommunalt samarbeid i Troms og Finnmark.

3 Demografi og befolkning

På landsbasis ser en at befolkningsveksten er ulikt fordelt mellom landsdelene. Alle de tre nordligste fylkene har hatt samlet tilbakegang i folketallet i 2019. Størst tilbakegang har det vært i Troms (-0,5 %), fulgt av Finnmark (-0,4 %) og Nordland (-0,4 %).

For hele Troms fylke, unntatt bykommunene, er det en negativ demografisk trend med langsiktig stillstand eller fallende folketall, tap av ungdom, flere eldre og en mer kostnadskrevende befolkningsprofil. Dette er en utfordrende samfunnsutvikling for kommunene, og det blir et viktig bakteppe for hvordan også vi i Kvæfjord kommune planlegger for fremtiden.

3.1 Befolkningsutvikling i Kvæfjord kommune

Det ble i 2018 født 20 personer i Kvæfjord kommune, mens 28 personer døde samme år. Per 3. kvartal 2019 var det en nettoinnflytting i kommunen på – 22 personer, og en folkevekst på -31 personer.

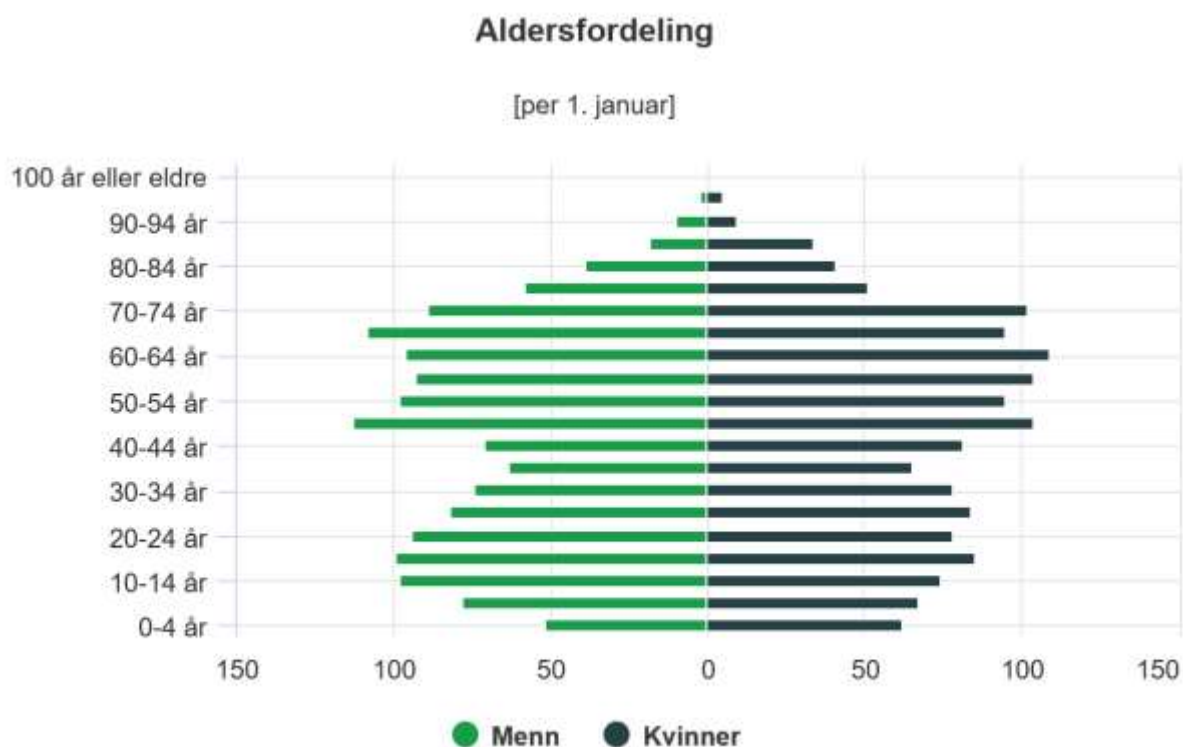
Tabellen under viser at Kvæfjord kommune har hatt en befolkningsendring på -3,7 prosent fra 2008 til 2018. Troms fylke har i samme tidsrom hatt en befolkningsvekst på 7,6 prosent. Tall fra 2019 er ikke oppdatert fra SSB. Tall fra helsestasjonen i Kvæfjord viser at 32 barn ble født i 2019, noe som er en stor økning sammenliknet med antall barnefødsler i 2018.

Alder	2008	2018	Endring i antall	Endring i %
0 år	25	21	-4	-16,0
1-5 år	143	137	-6	-4,2
6-12 år	298	222	-76	-25,5
13-15 år	151	110	-41	-27,2
16-19 år	189	157	-32	-16,9
20-44 år	824	826	2	0,2
45-66 år	969	883	-86	-8,9
67-79 år	287	416	129	44,9
80-89 år	125	124	-1	-0,8

90 år eller eldre	25	29	4	16,0
Sum	3036	2925	-111	-3,7

Historisk befolkningsutvikling fra 2008-2018 etter alder. SSB 07459

Figuren under viser aldersfordeling for befolkningen i Kvæfjord per 1. januar 2019. Kvæfjord har vil fremover ha et økende antall eldre og en forholdsmessig nedgang i antall yrkesaktive innbyggere.

Kilde: Befolkning, Statistisk sentralbyrå

Tabellen under viser folketallsutvikling i kretser i Kvæfjord kommune i antall personer.

Folketallsutvikling kretser i Kvæfjord 2004-2019			
Folkemengde kretser	1.1.2004	1.1.2014	1.1.2019
Indre Gullsfjord	140	111	93
Ytre Gullsfjord	173	145	136
Refsnes	121	116	95
Hemmestad	71	73	80
Kveøy	122	121	123
Straumen	76	56	54
Vik	352	352	330
Vikeland	53	47	41
Gåra indre	74	74	87
Gåra ytre	94	110	95
Borkenes	1188	1253	1193
Trastad	151	248	177
Utstrand	274	215	205

Elde	82	65	59
Molvik	94	110	89
Uoppgitt	1	11	1
SUM	3066	3107	2858
Kilde: https://www.ssb.no/statbank/table/04362/tableViewLayout			

3.2 Befolkningsframskriving

Tabellen under viser ulike scenarier for befolkningsframskriving for Kvæfjord. SSB opererer med ulike tall, som gitt ulike forutsetninger får ulike utfall. Hovedalternativet (MMMM) er det som SSB oppgir at i størst grad kan brukes som en prognose. I hovedalternativet ser vi en økning i antall eldre i kommunen, og en nedgang i den yngste aldersgruppen. Tidligere år har SSB i sitt hovedalternativ vist til svak vekst for fremtiden, også i Kvæfjord. Slike framskrivinger har blitt brukt i kommunal planlegging. Når vi nå ser at hovedalternativet har endret seg, og viser til nedgang i befolkningen, forklares dette med at fruktbarheten har gått ned, og at innvandringen har gått ned, også fra østeuropeiske land.

	Hovedalternativet (MMMM)		Lav nasjonal vekst (LLML)		Høy nasjonal vekst (HHMH)	
	2019	2040	2019	2040	2019	2040
1911 Kvæfjord (-2019)						
0-24 år	827	801	824	719	831	910
25-34 år	325	253	322	244	325	274
35-44 år	288	285	287	272	288	306
45-69 år	1 015	774	1 014	756	1 016	801
70-79 år	308	337	307	330	308	349
80 år eller eldre	161	326	161	297	162	355
Sum	2924	2776	2915	2618	2930	2995

Fremskrevet befolkningsmengde for Kvæfjord kommune fra 2019 -2040. Kilde SSB 11668.

3.4 Innvandring og flyktninger

Kvæfjord kommune har over flere år hatt politisk vedtak om å bosette 10 flyktninger hvert år i tillegg til familiegjenforente. Per 1.januar 2018 bodde det cirka 150 bosatte flyktninger fortsatt i Kvæfjord kommune (av totalt 234 bosatte flyktninger etter 1.januar 2003). Alle som var bosatt før 2003 er fraflyttet kommunen. I 2018 og 2019 har kommunen ikke fått tilbud om å bosette flyktninger. Begrunnelsen var at kommunen har under 5000 innbyggere.

SSB-statistikk viser at innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre per 1.januar 2018 utgjorde 10,5 prosent av Kvæfjords befolkning. Det vil si 314 personer totalt, hvorav 150 personer var bosatte flyktninger.

Blant de som har innvandret selv, eller er barn av to innvandrere, er det flest bosatte i kommunen med bakgrunn fra Polen, dernest fra Eritrea, Somalia og Tyskland.

3.5 Oppsummering og utfordringer

- Kvæfjord har hatt befolkningsnedgang de siste årene, og forventet utvikling frem i tid er ytterligere nedgang i folketall. Det dør flere enn det fødes, og det er en negativ nettoutflytting til kommunen. Tall fra 2019 i antall barnefødsler i kommunen har økt sammenliknet med årene før, noe som er svært positivt.
- Det har skjedd en stor økning av den eldre delen av befolkningen i landet sett under ett. Det samme er tilfelle for Kvæfjord kommune, og denne tendensen forsterkes i årene fremover. Med økende alder følger tradisjonelt flere helseutfordringer.
- Endringen i den demografiske fordelingen, med økende andel eldre og færre i yrkesaktiv alder, vil få store konsekvenser for blant annet:
 - Tjenesteyting i kommunen og bærekraft i fremtiden
 - Tilgang på arbeidskraft
 - Evne til omstilling
- En demografisk trend med langsiktig stillstand eller fallende folketall, tap av ungdom, og flere eldre, gir en mer kostnadskreven befolkningsprofil. Dette stiller også store krav til samfunnsplanleggingen, og kommunen må ta stilling til spørsmål som:
 - Hvordan gjøre det attraktivt å bosette seg i kommunen?
 - Hvordan rigge økonomisk bærekraft til å møte utviklingen i demografien?
 - Hvordan legge til rette for aldersvennlig stedsutvikling?

4 Folkehelse og levekår

Med grunnlag i folkehelseloven samt plan- og bygningsloven skal kommunen fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet, som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står ovenfor. Folkehelseloven pålegger kommunen å ha en folkehelseoversikt som identifiserer folkehelseutfordringer i kommunen, med en vurdering av konsekvenser og årsaker. Oversikten skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi.

Folkehelseoversikt for Kvæfjord ble utarbeidet i 2014 og 2018, og ble senest politisk behandlet i levekårsutvalget 21.november 2018. I kunnskapsgrunnlaget trekker vi frem noen særtrekk for folkehelse i kommunen. For flere detaljer og mer utfyllende informasjon viser vi til folkehelseoversikten. [Kvæfjord sin folkehelseoversikt finner du her.](#)

Folkehelse skal vurderes og ivaretas ved revidering av alle kommunale planer, etter prinsippet «helse i alt vi gjør». Folkehelsearbeidet er all innsats som medfører friskhet, trivsel og god helse i en befolkning, og har et særlig fokus på forebygging fremfor behandling.

4.1 Folkehelsearbeid i Kvæfjord

Arbeidet som frivillige lag og foreninger legger ned i å sikre et godt tilbud til innbyggerne er et viktig bidrag til god folkehelse. Kvæfjord har en stor andel frivillige organisasjoner og mange deltar i frivillig arbeid.

Folkehelsearbeidet vises i tillegg ved at alle kommunale tjenester skal praktisere folkehelse i sin kontakt med innbyggerne. Som eksempel kan det vises til "samordning av lokale forebyggende tiltak

mot rus og kriminalitet blant barn og unge” (SLT). Denne modellen har kommunalt politiråd som overordnet organ for tiltak som skal utføres i enhetene. Modellen gir samtidig en mulighet for å få koordinert enhetenes prosjekter og forebyggingstiltak overfor barn og unge. Dette gjøres i et samarbeid med politiet og frivilligheten der hvor dette er nødvendig.

Kvæfjord kommune har én stilling øremerket folkehelsearbeid i vid forstand, og kommunen har etablert en frisklivssentral tilknyttet fysioterapitjenesten i kommunen, og hvor det blant annet jobbes med livsstilsendring.

4.2 Folkehelseprofil for Kvæfjord

Folkehelseprofiler utarbeides av Folkehelseinstituttet hvert år for alle norske kommuner. Folkehelseprofilen er ment som et bidrag til kommunenes arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne. [Kvæfjord sin folkehelseprofil for 2019.](#)

Under finnes en tabell med uttrekk av tall fra folkehelseprofilen for 2019, med negative faktorer, hvor **Kvæfjord oppnår dårligere tall enn fylket/landet** for øvrig. Dette trekkes frem for å synliggjøre hvor kommunen har forbedringspotensialet. Folkehelseprofilen har også hentet tall fra Ungdata 2018, som viser tall fra spørreundersøkelser blant ungdomsskoleelever. Tall er oppgitt i prosent der ikke annet er oppgitt.

Indikatorer	Kvæfjord	Troms	Landet for øvrig
Befolkning:			
• Andel barn, 0-17 år	19	20	21
• Andel over 80 år, framskrevet	6,4	5,2	4,9
Oppvekst og levekår			
• Vgs eller høyere utdanning, 30-39 år	76	80	81
• Lavinntekt (hushold) 0-17 år	19	7,6	9,2
• Stønad til livsopphold, 20-29 år	14	8,5	8,5
• Frafall i videregående skole	29	26	21
• Troen på et lykkelig liv, ungdatabase 2018	55	68	72
Miljø, skader og ulykker:			
• Fornøyd med lokalmiljøet, ungdatabase 2018	49	64	70
• Fornøyd med treffsteder, ungdatabase 2018	28	35	50
• Skader, behandlet i sykehus	16,4	13,4	13,7
Helserelatert adferd:			
• Lite fysisk aktive	16	15	14
• Røyking, kvinner	8	7,3	6
Helsetilstand:			
• Fornøyd med helsen, ungdatabase 2018	64	69	71
• Overvekt og fedme, 17 år	32	27	23

4.2.1 Uførhet og sykefravær

Det er registrert 272 personer med uføretrygd i Kvæfjord per september 2019, noe som utgjorde 15,8 prosent av innbyggerne mellom 18 og 67 år. En skal være oppmerksom på at Kvæfjord kommune er vertskommune for større gruppe med psykisk utviklingshemmede som påvirker overnevnte tall betydelig (Kommuneprofilen 2019).

Mottakere av avklaringspenger (AAP)

Ved årsskiftet 2019/20 var det ved NAV Kvæfjord 84 personer på arbeidsavklaring hvorav 12 personer med slik ytelse i påvente av behandling om uføresak (Nav Kvæfjord 24.1.2020).

Legemeldt sykefravær

Sykefravær i Kvæfjord i 2018 var på 8,4 prosent for kvinner og 6,6 prosent for menn, og utgjorde totalt 17 873 arbeidsdager i løpet av året, tilsvarende omtrent 78 årsverk.

Økonomisk sosialhjelp

I 2018 mottok 103 personer økonomisk sosialhjelp i Kvæfjord kommune. Dette er en liten økning fra tidligere år. Av disse var 25 personer i alderen 18 - 24 år. NAV Kvæfjord hadde i 2018 en økning i andel sosialhjelpsmottakere med forsørgelsesplikt for barn under 18 år, sammenliknet med året før.

4.2.2 Oppvekst og levekår for barn og unge

Innenfor feltet oppvekst og levekår for barn og unge kommer Kvæfjord noe bedre ut enn fylket og landet på enkelte indikatorer:

- Mange unge i kommunen er med i en fritidsorganisasjon.
- 10. klassingene i kommunen trives bedre på skolen sammenliknet med resten av fylket
- Langt færre ungdommer i Kvæfjord enn på landsbasis oppgir at de føler seg ensomme.

Ungdataundersøkelsen viser at psykiske plager rammer barn og unge, og forskning viser at dette særlig rammer barn med ikke-vestlig minoritetsbakgrunn, barn av enslige forsørgere, eller der hvor foreldre selv har psykiske plager.

Ungdataundersøkelsen for grunnskolene i Kvæfjord viser at det benyttes lite alkohol og røykes lite blant ungdommene. Ungdommene viser gjennom undersøkelsen lav tilfredshet med lokalmiljøet, de etterlyser fritidstilbud utenfor den organiserte idretten, og lokale møtesteder.

4.2.3 Lavinntekt husholdninger

Inntekt og økonomi er grunnleggende påvirkningsfaktorer for helse, og forskning viser en sammenheng mellom inntektsnivå og helsetilstand. Lav inntekt øker sannsynligheten for dårlig selvopplevd helse og sykdom.

Antall barnefamilier med lav inntekt totalt sett, har økt i Norge de siste årene. Barn med innvandringsbakgrunn er overrepresentert i denne gruppen. Antall barn med psykisk lidelse har vært fem ganger høyere i lavinntektsfamilier. Det blir blant forskere pekt på tre årsaker til økt relativ fattigdom i Norge:

- En kraftig inntektsutvikling der inntektsforskjellene samtidig har økt.
- Stadig flere lever alene (som enslige forsørgere og lignende).
- Innvandring, selv om denne per i dag er lavere enn tidligere.

I Kvæfjord var det i 2017 omtrent 17 prosent av barna (7,7 prosent for Troms) som bodde i husholdninger med vedvarende lavinntekt, dette tilsvarte 86 barn i alderen 0-17 år. 18,9 prosent av barna, noe som tilsvarte omtrent 95 barn i kommunen, bodde i lavinntektshusholdninger dette året (7,6 prosent i gjennomsnitt i Troms).

45,3 prosent av barna i Kvæfjord levde i 2017 i husholdninger med enslig forsørger og 21,7 prosent av disse bodde i leide boliger (Bufdir 2017).

Boligsosial plan

Kvæfjord kommune har ikke utarbeidet boligsosial plan. Arbeidet ble i 2017 løftet opp til politisk nivå, hvor kommunestyret opprettet en tverrpolitisk arbeidsgruppe, med mandat å jobbe frem en boligpolitisk plan for kommunen. Dette arbeidet ble avsluttet uten å fullføre en plan.

Det er totalt 1589 boliger i Kvæfjord (2019). Av disse er 1212 eneboliger, 103 er tomannsboliger, 136 er rekkehus, 28 er blokkleiligheter og 70 er leiligheter i bofellesskap, 40 boliger er oppført som "annet".

4.3 Oppsummering og utfordringer

Folkehelseoversikten for Kvæfjord kommune 2018-2021 gir utfyllende og detaljert informasjon om helsetilstand og påvirkningsfaktorer for folkehelse blant innbyggerne i kommunen. Gjennom kunnskapsgrunnlaget har vi trukket ut noen av de indikatorene som markerer seg for Kvæfjord, og som derfor må hensyntas i videre overordnet planlegging.

- Innbyggere eldre enn 80 år utgjør en stadig større andel av Kvæfjords innbyggere. Dette øker behovet for omsorgstjenester, sosiale nettverk og universell tilrettelegging.
- Kvæfjord skårer lavt på enkelte indikatorer i folkehelseprofilen, og spesielt enkelte av indikatorene som gjelder barn og unge
 - En stor andel unge fullfører ikke videregående på normert tid.
 - Mange unge er ikke fornøyd med lokalmiljøet eller lokale treffsteder, og ikke minst oppgir flere ungdommer at de ikke har troen på et lykkelig liv.
 - Mange unge uttrykker misnøye med egen helse, og overvekt i kombinasjon med mye skjermbruk, gir grunn til å tenke nytt med hensyn til aktivitet.
- Mange mellom 0-17 år bor i familier med vedvarende lav inntekt. I 2017 utgjorde dette 86 barn.
- I kommunen mottar 14 prosent av de unge voksne mellom 20-29 år stønad til livsopphold, mens landsgjennomsnittet ligger på 8,5 prosent.
- Legemeldt sykefravær er stadig høyt i Kvæfjord og blant de høyeste i Troms. Troms er i tillegg et av de fylkene med høyest legemeldt fravær i landet. Muskel og skjelett- lidelser er hovedårsaken til sykemelding i Kvæfjord.
- 9,9 prosent av barna i alderen (0-17 år) hadde i 2018 et eller flere barnevernstiltak, mot 4,8 prosent i Troms for øvrig.

5 Næringsliv og sysselsetting

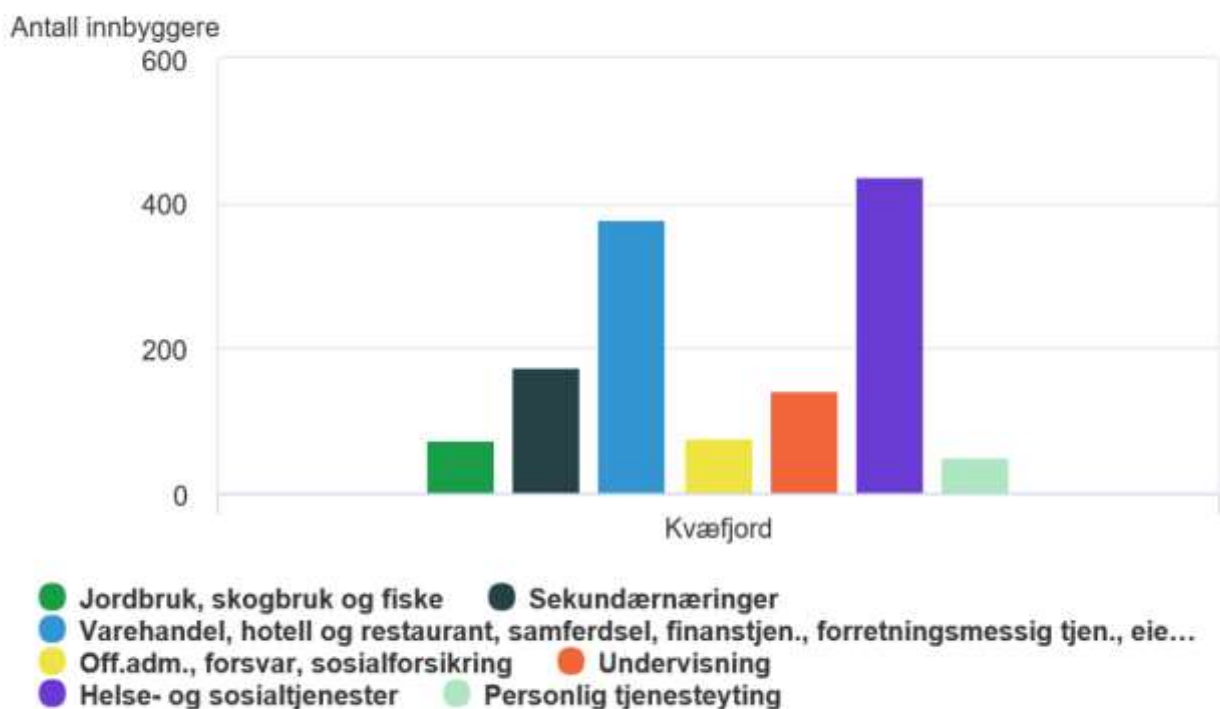
5.1 Sysselsetting i Kvæfjord kommune

Strategisk næringsplan skal være retningsgivende for de prioriteringer kommunen gjør i planperioden. Planen skal være et verktøy for å øke verdiskapingen i kommunen, og den skal gi aktørene i næringslivet et signal om hvilke satsningsområder kommunen legger vekt på. Kvæfjord ønsker å være en næringsvennlig kommune som stimulerer til økt verdiskaping og sysselsetting. Kvæfjord ruller sin næringsplan i 2020.

Offentlig sektor dominerer sysselsettingsbildet i Kvæfjord kommune. Innenfor sektoren helse- og omsorg jobber 568 personer i kommunen ved utgangen av 2018, mens 177 personer jobber med undervisning (SSB, registerbasert sysselsetting 2018).

Arbeidsledigheten i Kvæfjord har vært stabilt lav over mange år. Ved utgangen av november 2019 var det 1,7 prosent helt ledige, noe som tilsvarer 23 arbeidssøkende. Landsgjennomsnitt i november var på 2,1 prosent helt ledige. Antall ledige ungdommer er derimot høyere, per 1.1.2018 utgjorde denne 5,5 prosent.

Hva innbyggerne arbeider med

Kilde: Registerbasert sysselsetting, Statistisk sentralbyrå

Over vises en tabell over hva innbyggerne i Kvæfjord kommune jobber med, og der troner arbeidsplasser innen helse og omsorg øverst, og arbeidsplasser innen varehandel/ hotell/ restaurant etc sysselsetter nest flest av innbyggerne.

NHO rangerer hvert år kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse, og kommunal økonomi. I denne rangeringen kommer Kvæfjord kommune dårlig ut, noe som i all hovedsak skyldes at en høy andel jobber i offentlig helse- og omsorgssektor, og at næringsvariasjonen er liten. Denne rangeringen sier lite om hvor godt det lokale næringslivet fungerer.

5.2 Arbeidsmarked

Kvæfjord har et felles arbeidsmarked med Harstad, og i mindre grad også med noen av de øvrige nabokommunene. Det regionale arbeidsmarkedet gir mulighet for arbeid for begge ektefeller og for jobbskifte. Det medfører også at kommunen konkurrerer om bosetting med nabokommunene, og handelslekkasjen er stor ut av Kvæfjord. Kommuner med felles arbeidsmarked har et særskilt behov for å samarbeide om næringsutvikling, infrastruktur og tjenester.

Utpendling som andel av sysselsatte med bosted i kommunen. Prosent. 2018

Innpendling som andel av sysselsatte med arbeidssted i kommunen. Prosent. 2018

Over vises tabeller for inn- og utpendling i kommunen. Svært mange pendler daglig både ut og inn av Kvæfjord kommune, og tallene illustrerer godt at kommunen er en viktig del av en felles bo- og arbeidsmarkedsregion.

Kvæfjord kommune har trekk av å være en omstillingskommune. Kommunen har selv vært en tung aktør i nedbyggingen av de samlede omsorgstjenester etter avviklingen av Trastad Gård. I 2017 var likevel Kvæfjord den kommunen i Troms som hadde størst prosentvis vekst i antall nye bedrifter, over fem prosent vekst (SSB 2017).

5.3 Næringsliv i Kvæfjord

Ved rullering av strategisk næringsplan i 2020 vises det til kommunens rolle som tilrettelegger, samarbeidspartner og som støttespiller for næringslivet i kommunen.

Kvæfjord kommune er opptatt av å tilby gode kommunale tjenester, å tilrettelegge for boliger, tomter og arealer til ulike typer næringer, som en forutsetning for god næringsutvikling.

5.3.1 Primærnæring og avledede næringer

Akvakultur og fiskeri

Kvæfjord kommune har fem aktive akvakulturlokaliteter. Bogelva, Holandselv og Skommessvik inne i Gullsfjorden, og lokalitetene Haug og Hilderkleiva på hver sin side av Kveøya. Det er registrert 10 fiskere og syv fiskefartøy i Kvæfjord kommune per 21.11.2019 (Fiskeridirektoratet 2019). Det er fiskemottak for mottak av hvitfisk i Bogen i Gullsfjord, og base for fiskeoppdrett i Bogen og på Borkenes.

Landbruk

Kvæfjord er en av Nord-Norges største landbrukskommuner sett i forhold til folketall. Det er et stort landbruksmiljø og godt samarbeid mellom næringen og kommunens politikere og administrasjonen.

Kvæfjord har mange bruk med høy standard, og det er etablert et nydyrkingsprosjekt etter tverrpolitisk engasjement og i dialog med næringen.

Tilbakegangen i antall bruk er mindre i Kvæfjord enn i fylket for øvrig, og i Troms har Kvæfjord den største økningen i antall melkekyr. Sysselsatte innen Jordbruk, skogbruk og fiske var i 2018 på 57 personer i Kvæfjord kommune. Per februar 2020 er det 52 bruk i drift.

Skogen i Kvæfjord består av 36 600 dekar produktiv lauvskog og 27 500 dekar tilplantet barskog, i hovedsak norsk gran. Det utgjør ca. 180 000 m³ lauvvirke og ca. 700 000 m³ bartrevirke. Det har vært lite aktivitet i skogbruket i Kvæfjord. Avvirkningen har stort sett vært til eget bruk og til salg av ved. En stor del av den kommersielle vedproduksjonen i kommunen har basert seg på import av langvirke av bjørk fra indre Troms.

5.3.2 Reiseliv, kultur og opplevelser

Kvæfjord matkultur, turisme og opplevelse

Mange gårdsbruk tilbyr lokal mat, og etablering av reiselivstilbud i tilknytning til gårdsbruk kan gi økt verdiskaping i landbruket. Det er også et stadig større fokus på lokalmat og utvikling av lokale produkter, og Kvæfjord kommune har med sitt aktive landbruk, og sammen med Rå videregående skole, et stort potensial for satsing på lokalmat. Kvæfjord Matkultur AS ble etablert høsten 2019 og består av 16 næringsaktører. De jobber for økt verdiskaping gjennom å tilby lokalmat og lokale opplevelser. Kvæfjord Matkultur AS er det eneste mat-nettverket i Troms og Finnmark.

Bondens marked har blitt arrangert med stort hell i kommunen, og er også et viktig bidrag for å få økt oppmerksomhet på lokal mat og lokale produkter.

Kvæfjord huser museet Trastad samlinger, som blant annet viser Outsider Art. Kvæfjord kommune jobber også med å videreføre og styrke et nasjonalt kompetansesenter for outsider Art i Kvæfjord og Harstad. Hemmestad Brygge er et tidligere handelssted som i 1991 ble omgjort til museum. Museet er åpent om sommeren, og om vinteren bare på forespørsel.

Lofastkrysset i Gullsfjord som regionalt trafikknutepunkt legger til rette for økte muligheter for verdiskaping og flere arbeidsplasser lokalt.

Utvalgte kulturlandskap

I 2017 ble området Skallan-Rå i Kvæfjord utpekt som utvalgt kulturlandskap. Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er en statlig økonomisk satsing, og en arbeidsmåte for å ivareta et representativt utvalg av verdifulle norske jordbrukslandskap. Skallan-Rå er et av de beste landbruksområdene i Troms, og ingen andre steder i Troms har landskapet så tydelig preg av store sammenhengende arealer av dyrket mark over lang tid. [Les mer om utvalgte kulturlandskap i Kvæfjord.](#)

5.3.3 Helse og omsorg

I Kvæfjord kommune var 560 personer sysselsatt innenfor helse- og sosialtjenester i 2019 (tall fra registerbasert sysselsetting SSB). Helse- og omsorgssektoren har historisk sett vært svært viktig for kommunen. Les mer i kapittel 6. Private aktører tilbyr også tjenester innenfor helse- og omsorgssektoren i kommunen, som Humana AS, som sysselsetter omtrent 75 personer. Kvæfjord Ungdomssenter er en statlig omsorgsinstitusjon plass til 10 ungdommer mellom 13 og 18 år, og de sysselsetter omtrent 50 personer.

Inko Borkenes tilbyr tilrettelagte arbeidsplasser både for personer med utviklingshemming og andre som trenger utprøving eller varig tilrettelagt arbeid

Kvæfjord har over tid vært under pågående omstilling innenfor sektoren helse- og omsorg, særlig knyttet til sin rolle som vertskommune for personer med utviklingshemming, og i forbindelse med nedleggelsen av Trastad gård. Kommunen har både fått store statlige overføringer, vertskommunetilskudd, men også måttet tilpasse seg kutt i midler og statlige overføringer, også når de reelle utgiftene ikke har fulgt samme nedadgående kurve. Fremover vil Kvæfjord kommune, som en stor arbeidsgiver innenfor helsesektoren, fremdeles måtte stå i store endringer og evne å omstille seg. Med tanke på befolkningsstrukturen i Kvæfjord kommune, med flere eldre og færre i yrkesaktiv alder, kan det være en utfordring å rekruttere og beholde ansatte for å få utført lovpålagte oppgaver og tjenester.

5.3.4 Handel, service og småindustri

I Kvæfjord er det to aktører innen dagligvarebransjen, COOP Extra og Joker. Joker tilbyr bestilling av varer over mail eller telefon, og utkjøring av varer. Dette er en viktig service ovenfor befolkningen på Borkenes, og en tjeneste som også er en viktig del av omsetningen til butikken.

I Gullesfjord er det ingen dagligvareforretning, men Viltkroa har utsalg og produksjonslokale hvor de selger lokalprodusert mat.

Av andre servicetilbud har kommunen bl.a. blomsterbutikk, gartneri, frisør, naturterapi, multiservice, entreprenører, snekkertjenester, installasjonsvirksomhet, eiendomsselskaper, bilverksted, regnskap, revisjon og drivstoffpumpe. Takstolfabrikken AS holder til på Borkenes, og produserer takstoler i tre for de fleste typer bygg.

5.3.5 Innovasjon, utdanning og kompetanse

Skole- og utdanningstilbudet i Kvæfjord er viktig på flere måter, både for sysselsetting og arbeidsplasser, men også for kompetanseøkning og rekruttering til etablerte arbeidsplasser. Stangnes - Rå videregående skole har studietilbud innenfor blant annet idrettsfag, helse- og oppvekstfag, og restaurant- og matfag.

Kvæfjord kommune jobber for å etablere et Mylderhus på Borkenes, som skal samlokalisere Kvæfjord bibliotek, Kvæfjord frivillighetsentral, møteplass for rus og psykiatri, og Kvæfjord folkeverksted. Mylderhuset skal være et veksthus for entreprenørskap, innovasjon og kunnskapsdeling.

5.4 Oppsummering og utfordring

Kvæfjord kommune har et relativt ensidig næringsliv, med et stort offentlig innslag. Kommunen må vurderes som næringsmessig sårbar. Det eksisterende næringslivet kan beskrives som lite, men stabilt. Kvæfjord kommune ruller strategisk næringsplan i 2020, som en temaplan. Medvirkning med næringsaktører i kommunen blir vektlagt, og brukt som en viktig kilde til innspill i arbeidet med planen.

- Kundegrunnlaget er relativt lite for mange aktører i kommunen, og må ses i sammenheng med folketall og demografi. Handlemønster har endret seg, netthandelen har økt, og selvstendige butikker kan være sårbare. Samarbeid og nettverk kan være avgjørende for levedyktigheten for enkelte mindre aktører.
- Handelslekkasjen til spesielt Harstad kommune er svært stor.
- Etablering av Kvæfjord matkultur, hvor små produsenter går sammen, blir mer synlige og kan spille på hverandre, kan styrke markedsandelen til små og sårbare produsenter.

- Kvæfjord som landbrukskommune markerer seg på flere felt; med bær og grønnsaker, melk og kjøtt. Bondens marked har blitt arrangert med stort hell i kommunen, og synliggjør noen av kommunens produsenter på en god måte
- Kvæfjord kommune er del av et regionalt bo- og arbeidsmarked, noe som både byr på utfordringer og fordeler.

6 Helse- og omsorg

Kommunedelplan for helse- og omsorg i Kvæfjord kommune, «Morgendagens omsorg i Kvæfjord», gjelder for perioden 2014-2020, og tiltaksdelen har vært oppdatert årlig. Planen har visjonen «flere friske leveår for kommunens innbyggere», og tiltak for å oppnå dette er:

1. Økt satsning på forebygging og frisklivsarbeid
2. Lengst mulig i eget hjem, satsing på omsorgsboliger framfor institusjon
3. Et rehabiliteringstilbud som bidrar til egenmestring
4. En god eldreomsorg fra «start til slutt»
5. Utviklingshemmede og ansatte ivaretas i omstillingsprosessene rundt vertskommuneinnbyggerne
6. Systematisk bruker- og pårørendesamarbeid, og samarbeid med frivillige organisasjoner

6.1 Leve hele livet

Regjeringen la i 2018 frem kvalitetsreformen for eldre, Leve hele livet. Reformen har fem innsatsområder, hvor det ofte svikter i tilbudet til eldre i dag: et aldersvennlig samfunn, mat og måltider, aktivitet og felleskap, helsehjelp og sammenheng i tjenestene. Leve hele livet som reform skal bidra til å finne lokale løsninger som involverer bredt, og være en pådriver for å skape aldersvennlige kommuner og lokalsamfunn.

Leve hele livet er derfor en naturlig del av den helhetlige kommuneplanlegginga og må gjenspeiles i både kommuneplanens samfunnsdel, og i aktuelle delplaner.

6.2 Kvæfjord som omsorgskommune

Kvæfjord kommune har en stor omsorgssektor. I 2020 utgjør helse- og omsorgsavdelinga 54 prosent av kommunens driftsbudsjett. En av årsakene til den store budsjettandelen er at kommunen fortsatt har mange gjenboende personer med utviklingshemming etter ansvarsreformen for utviklingshemmede (se kapittel 6.4).

Kommunen har per 1.januar 2020 to sykehjem, Kvæfjordheimen og Husby sykehjem. Kommunen drifter i tillegg Husby og Kveldro bosenter som også har heldøgns omsorg og hovedsakelig benyttes av personer med utviklingshemming. Natt-tjenestene er organisert som en egen enhet og gir tjenester både på institusjon og i åpen omsorg. Tjenestetilbudet til hjemmeboende ivaretas av sykepleietjenesten og av egne enheter/ omsorgsgrupper for personer med utviklingshemming.

Rus- og psykiatritjenesten gir lavterskeltilbud via Møteplassen, med behandling og heldøgnstilbud. Rus- og psykiatritjenestens ansatte, inkludert kommunepsykolog, gir også behandlingstilbud til innbyggerne i Kvæfjord.

Dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens er fra 2020 et lovpålagt tilbud som driftes av sykepleietjenesten i kommunen. Kommunen har også et godt aktivitetstilbud til personer med utviklingshemming.

Bikuben regionalt brukerstyrt senter er lokalisert i Kvæfjord, og skal være en ressurs for det systematiske bruker- og pårørendearbeidet i kommunen. Bikuben bygger på den kunnskap og kraft som ligger i brukeres og pårørendes erfaringsbaserte kunnskap.

6.2.1 Forebyggende arbeid

Helsefremmende og forebyggende tjenester er lovpålagte oppgaver, og inkluderer helsetjeneste i skoler, helsestasjonstjeneste, og svangerskaps- og barselomsorgstjenester. Tjenestene ivaretas av helsestasjonen i kommunen, i samarbeid med fysioterapi og lege. Helsestasjon for eldre er også et tilbud i kommunen, og skal være et helsefremmende og forebyggende tiltak, primært for hjemmeboende eldre over 80 år. Kvæfjord kommune ansatte i 2019 en kommunepsykolog som blant annet arbeider mot barn og unge. Frisklivsentralen i kommunen drives av fysioterapitjenesten.

6.3 Nytt helsehus i Kvæfjord

Et nytt helsehus er under bygging, og tas i bruk i 2020. Helsehuset inneholder legesenter, fysioterapi- og ergoterapitjenester, helsestasjon og en korttidsavdeling med 10 plasser. Helsehuset bygges fysisk sammen med eksisterende sykehjem. Samlokalisering av disse tjenestene vil gi økte muligheter til samarbeid og god koordinering av tjenester. Dette er i tråd med reformen Leve hele livet, og viktig ettersom det oppleves økte forventninger til kommunale helsetjenestetilbud, raskere utskrivning fra sykehus, og økte krav til medbestemmelse fra pasienter og pårørende.

6.4 Omstilling i Kvæfjord kommune

Kvæfjord kommune har i lang tid vært preget av omstilling knyttet til HVPU-reformen (ansvarsreformen) i 1991, som overførte ansvaret for utviklingshemmede fra sentralinstitusjoner, som Trastad gård, til kommunene. Kvæfjord kommune ble dermed vertskommune for utviklingshemmede fra hele Nord-Norge, som før reformen var bosatt på Trastad gård. Etter HVPU-reformen har kommunen kontinuerlig tilpasset tjenesteproduksjon til endrede behov og inntektsforutsetninger. Vertskommunetilskuddet utgjør fremdeles en betydelig del av kommunens totalbudsjett. I 2020 bor fortsatt ca 40 av de tidligere vertskommuneinnbyggerne i kommunen. De har nå en snittalder på 66 år. Økende alder og frafall medfører en alltid pågående omstilling, spesielt innenfor helse- og omsorgssektoren.

Pågående omstilling vil for kommunen være en utfordring også når det kommer til rekruttering og ansettelse i helse- og omsorgssektoren. Befolkningssammensetningen i Kvæfjord (se kapittel 3), med flere eldre og færre i yrkesaktiv alder, kan medføre at kommunen må jobbe mer med både rekruttering og å beholde ansatte. Med økende andel eldre kan man anta at det også vil komme en økning i aldersrelaterte sykdommer og demens, som gir økt hjelpe- og omsorgsbehov. Kommunen skal tilby et bredt og godt tjenestetilbud, og sett i sammenheng med færre i yrkesaktiv alder, og økende andel med lavere utdanning, vil kommunen måtte omstille seg ytterligere for å sikre tjenestetilbudet sitt.

6.5 Oppsummering og utfordring

Helse- og omsorgssektoren er stor i kommunen, og for 2020 utgjør helse- og omsorgsavdelinga 54 prosent av kommunens driftsbudsjett.

Kontinuerlig omstilling i Kvæfjord kommune over tid har medført at kommunen har mye erfaring og kunnskap om omstilling og endring. Demografisk utvikling fremover kan likevel by på utfordringer, da vi blir flere eldre og færre i yrkesaktiv alder.

- Kvæfjord har flere eldre med utviklingshemming, og det er utfordrende for kommunen å planlegge for, og tilpasse tjenestetilbudet når disse faller fra.
- Reduserte statlige overføringer for vertskommuneinnbyggerne har stor betydning for kommunens økonomi, og setter kommunen i en sårbar situasjon fremover. Vertskommunetilskuddet er på mer enn 100 millioner kroner per 2019.
- Økt fokus på flere friske leveår, tjenester i eget hjem, økt brukermedvirkning, hverdagsmestring og rehabilitering, stiller store krav til tjenesteyterne. Det er et pågående omstillingsbehov i tjenestetilbudet. Overordnede retningslinjer og forventninger fra innbyggerne fordrer at kommunen må jobbe godt med de ressurser som finnes. En liten kommune som Kvæfjord, med få innbyggere og færre ressurser, er likevel pålagt å levere samme tjenestetilbud som en større kommune, og til å ha tilstrekkelig og god kompetanse på alle felt.
- Økende fokus på teknologi og velferdsteknologi for å ivareta lovkrav om helse- og omsorgstjenester, stiller også krav til kunnskap og kompetanse. Det kan være utfordrende, spesielt for små kommuner, å opparbeide seg god kompetanse innenfor feltet velferdsteknologi, og til å anskaffe og benytte velferdsteknologi på en god måte.
- Mange unge i kommunen mottar stønad til livsopphold gjennom Nav. Selv om antallet unge på uføretrygd ikke skiller seg særlig ut for Kvæfjord sammenliknet med fylket for øvrig, opplever mange unge helserelaterte utfordringer, både fysisk og psykisk.
- Det er en utfordring for kommunen å rekruttere og beholde ansatte i helse- og omsorgssektoren. Demografisk utvikling fremover tilsier flere eldre og færre i yrkesaktiv alder, noe som stiller større krav til tjenestetilbudet og til tjenesteyterne. Det vil bli viktig for kommunen å rekruttere riktig kompetanse, og videre beholde sine ansatte i kommunen.

7 Oppvekst og utdanning

Hensynet til barn og unge skal ivaretas i kommunens planlegging. Det skal legges til rette for gode og trygge møteplasser og aktivitetsfremmende omgivelser som gir varierte muligheter for sosialt samvær, lek og utfoldelse (Veileder - Barn og unge i plan og byggesak 2020).

7.1 Oppvekst i Kvæfjord kommune

Kvæfjord kommune har ikke en oppvekstplan, og det må videre i planstrategien tas stilling til om dette skal utarbeides.

Kvæfjord har som mål å være en god oppvekstkommune, noe som skal komme til syne i planlegging og i prioriteringer. Kommunen er opptatt av kvalitet i barnehage og i skole, og ønsker å legge til rette for et godt lokalmiljø for barn og unge i kommunen.

Når det gjelder levekår og oppvekst, vises til avsnitt 4.2.2.

7.2 Barnehage, grunnskole og skolefritidsordning

Kvæfjord kommune har tre barnehager, som alle er kommunale. Husby barnehage er en egen driftsenhet, mens barnehagene i Vik og på Flesnes er del av oppvekstsentre (samdrift med skole og skolefritidsordning).

Kommunen har full barnehagedekning. De som søker, får tildelt plass. Kvaliteten på barnehagetilbudet anses å være god, og brukermedvirkningen er bra. Enhetslederne og barnehageeier er sammen pådrivere for å videreutvikle organisasjonen, og det er etablert tverrfaglig samarbeid med skole, barnevern og helsetjenesten. Kommunen har jobbet systematisk med rekruttering av barnehagelærere, og oppfylte i 2019 kravet til grunnbemanning.

Grunnskoler i Kvæfjord er Borkenes skole, Vik oppvekstsenter og Flesnes oppvekstsenter.

For 2020 vil aktørene barnehage og grunnskole fortsatt ha sterkt fokus på kompetanseutvikling og forbedringsarbeid. Kvæfjordskolen- og barnehagen fortsetter i 2020 arbeidet som «språkkommune». Det vil fremdeles være stort fokus på at barn og ungdom skal oppleve et trygt og godt leke- og læringsmiljø. Kvæfjordskolen- og barnehagen har nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Læringsmiljø er satsingsområde i skoler og barnehager i kommunen, og kommunen jobber med sømløs overgang mellom skole og barnehage.

Reduksjon i barnetallet medfører færre barn i barnehage og i skole i Kvæfjord kommune. Dette betyr også reduserte stillinger, noe som på både kort og lang sikt kan tvinge frem driftsendringer og omstilling.

Elevene i Kvæfjordskolen får, gjennom en nasjonal satsning «Den kulturelle skolesekken», en mulighet til å oppleve, gjøre seg kjent med og utvikle forståelsen for profesjonell kunst og kulturuttrykk av alle slag.

I grunnskolen i Kvæfjord gis det tilbud om samisk undervisning etter opplæringslovens § 6-2.

7.2.1 Antall barn i barnehagene og barnehagestørrelse

- Husby barnehage på Borkenes som består av henholdsvis Langlia 1 som har godkjent lekeareal på 320 kvm, samt Laskenvegen 2 som har godkjent leke- og oppholdsareal på 124 kvm. Barnetallet er per 2020 totalt 72 barn.
- Vik oppvekstsenter, barnehage som drives i samme bygg som skolen, og har et godkjent leke- og oppholdsareal på 233 kvm. Barnetallet er per 2020 31 barn.
- Flesnes oppvekstsenter, barnehage som har et godkjent leke- og oppholdsareal på 94,8 kvm. Barnetallet er per 2020 5 barn.

I tillegg kommer et antall barn bosatt i Kvæfjord med barnehageplass i andre kommuner, per 2020:

- Harstad kommune – 2 barn

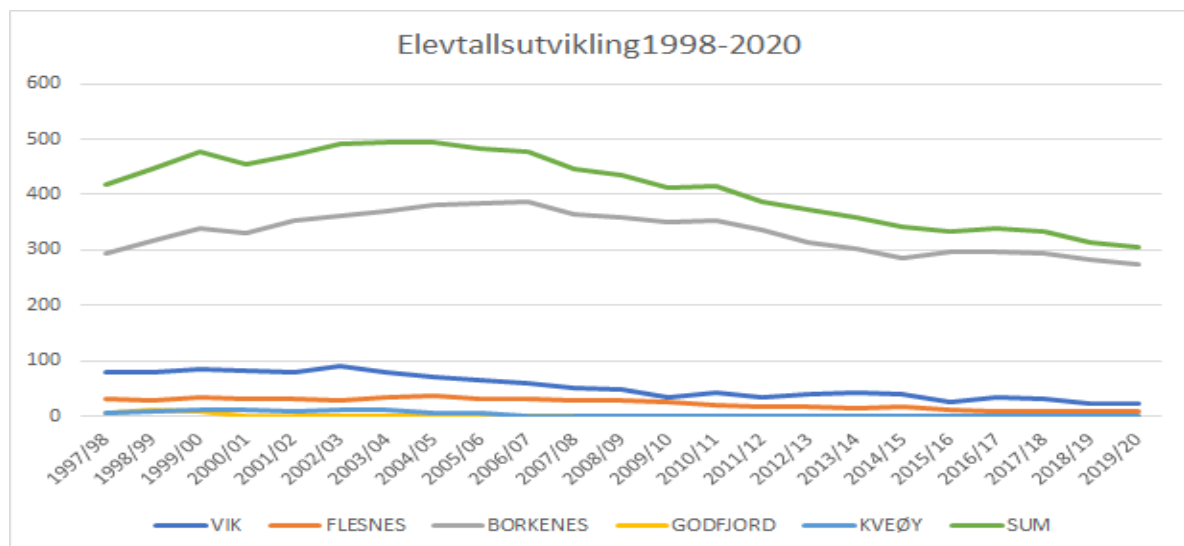
7.2.2 Elevtall og skolestørrelser

Kvæfjord kommune har per 1. oktober 2019 totalt 316 elever i grunnskole. I kommunens tre grunnskoler er antall elever fordelt slik:

- Borkenes skole 1.-10. klassetrinn med 275 elever, hvorav seks var gjesteelever fra andre kommuner.
- Vik oppvekstsenter skole del 1.-4. års-trinn med 22 elever.
- Flesnes oppvekstsenter skole del 1.-10. års-trinn med 8 elever.

I tillegg gikk fire elever fra tidligere Moelv skolekrets på skole i Lødingen, mens ytterligere syv elever fra Gullsfjord gikk på ulike skoler i Sortland kommune. Kvæfjord har i tillegg noen få elever som gjesteelever i andre kommuner i landet.

Elevtallsutviklingen ved skoler i Kvæfjord har gått ned fra 495 grunnskoleelever i 2005 til 305 elever i 2020:

(Kilde: Oppvekstkontoret KK 2020)

7.2.3 Skolefritidsordning

Kommunen skal ha et tilbud om skolefritidsordning før og etter skoletid for 1. – 4. trinn og for barn med særskilte behov for 1. – 7. trinn. Kommunens plikt til å ha skolefritidsordning er begrenset til skoleåret. Alle grunnskoler i kommunen tilbyr skolefritidsordning.

7.2.4 Skoleskyss

147 av totalt 329 grunnskoleelever benytter skoleskyss, til skoler i og utenfor kommunen. Kostnaden for overnevnte skoleskyss var i 2019 på over 1,56 millioner kroner (Økonomirapport oppvekstkontoret KK 2019).

7.2.5 Kulturskole

Kvæfjord har også egen kulturskole, en lovpålagt oppgave, som er et musikk- og kulturfaglig tilbud for barn og ungdom i kommunen. Borkenes skolekorps er en viktig samarbeidspartner med kulturskolen.

7.3 Videregående opplæring

Stangnes - Rå videregående skole ligger på Borkenes og har ca. 250 elever, og et svært allsidig studietilbud innen idrettsfag, helse- og oppvekstfag, restaurant- og matfag, samt linje for hverdagslivstrening/spesialundervisning. I tilknytning til denne linja finnes også et tilrettelagt, vernet botilbud til elevene som må bo borte under skolegang, og som trenger tilsyn.

7.4 Voksenopplæring

Retten til grunnskoleopplæring for voksne gjelder for alle som er over 16 år og som ikke har rett til plass i videregående skole. Kommunene har ansvar for grunnskoleopplæring for voksne og for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Fylkeskommunene har ansvar for videregående opplæring mens tjenesten utføres fra oppvekstkontoret i Kvæfjord kommune.

7.5 Barnevern

Barneverntjenesten har samarbeidsmøter med skoler, barnehager og helsestasjon. Det er opprettet et tverrfaglig team hvor skoler, barnehager, helsestasjon, fysioterapitjenesten og PPT deltar. Kvæfjord kommune har et høyt antall barn med barnevernstiltak i forhold til innbyggere, i aldersgruppen 0-17 år, 9,9 prosent mot 4,8 prosent for fylket. Andelen har økt noe de senere år. Samtidig har kommunen relativt sett mange stillinger i barneverntjenesten med fagutdanning, noe som også har økt i takt med behovet. Kommunen har mange barn i lavinntektsfamilier eller i familier med enslig forsørger. Viser her til kapittel 4 om folkehelse for utdypende informasjon.

7.6 Oppsummering og utfordring

Kvæfjord kommune har som mål å være en god og trygg oppvekstkommune. Per i dag har ikke kommunen en overordnet oppvekstplan, noe som må vurderes i arbeidet med planstrategien.

- Kommunen har store kostnader knyttet til drift av små enheter innenfor barnehage og skole
 - Det er politisk vedtatt å opprettholde barnehage- og struktur slik som i dag frem til 2023, og må legge til rette for god kvalitet i både skoler og oppvekstsenter i kommunen.
- Kvæfjord kommune oppfylte kravet til grunnbemanning i barnehagene i 2019, men må jobbe aktivt med å opprettholde rekrutteringen av barnehagefaglig kompetanse.
- Kommunen har mange barn med barnevernstiltak, og mange barn som bor i lavinntektsfamilier, eller i familier med enslig forsørger.
- Læringsmiljø er satsingsområde i skoler og barnehager i kommunen. Ved å utarbeide en helhetlig oppvekstplan kunne kommunen synliggjort målsettinger og tiltak for oppvekstområdet, som både er igangsatt og nødvendig fremover.

8 Kultur, idrett og friluftsliv

Kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet 2017-2020 beskriver et rikt idretts-, - friluftsliv, - og kulturliv i Kvæfjord kommune.

Kommunen har innen forvaltning av idrett og friluftsliv et mål om at det skal tilrettelegges for et allsidig idretts- og fritidstilbud til alle grupper i kommunen, men med særlig vekt på tiltak for barn, unge og funksjonshemmede.

I kommunen er det i dag ca. 90 ulike lag og foreninger. Kommunens mange ungdomslag, grendelag, menigheter og idrettsforeninger, har gjerne knyttet egne lokaliteter til sin aktivitet. Andre lag og foreningsaktivitet, hvor en ikke har egne lokaliteter, får innpass i skoler, barnehager og i kulturbygg. Kommunen krever ikke leie ved bruk av kommunale bygg når dette gjelder fritidsaktiviteter som omfattes av barn og unge. Mange innbyggere er med i ulike lag og foreninger, men det er de eldre som deltar flittigst i organisert frivillig aktivitet, noe som også er en tendens i resten av landet.

8.1 Frivillighetssentral og bibliotek

Frivilligsentralen er en viktig bidragsyter til brukerrelaterede aktiviteter for innbyggere i alle aldersgrupper. Ved Frivilligsentralen på Borkenes kan en også låne friluftsutstyr fra egen utlånsentral.

Folkebiblioteket i Kvæfjord er også en kulturtilbyder og -organisasjon gjennom en rekke arrangementer som konserter, utstillinger og konkurranser, i tillegg til det litterære tilbudet. Folkebiblioteket står fremfor store oppgaver gjennom de nye kulturoppgavene som skal inkluderes i driften. Kommunen jobber med å få etablert et samordnet tilbud, Mylderhuset, hvor blant annet frivillighetssentral, bibliotek og folkeverksted skal samlokaliseres.

8.2 Arenaer for kultur og idrett

Kvæfjord kommune har også et eget kulturhus som ligger på Trastad, og som rommer 160 sitteplasser i amfi, eller totalt 440 personer i hele bygget. I tillegg er det en rekke lokaler og arenaer rundt om i bygda:

- Bremsnes - Hestesletta grendehus, her finnes også løkkebane med lys
- På Trastad finnes det varmtvannsbasseng og idrettshall som driftes av Kvæfjord Eiendom
- På Borkenes finnes idrettshall med innendørs 25 meter skytebane, svømmehall, håndballbane og fotball-binge
- Fram ungdomshus på Borkenes
- I Surnåsen ved Borkenes finnes ski- og skytearena
- I Vik finnes det ved oppvekstsenteret en løkkebane/aktivitetsarena
- På Melå i Austerfjorden finnes det en løkkebane som det arbeides med å få oppgradert
- På Flesnes finnes også idrettshall, svømmehall og ballbinge knyttet til oppvekstsenteret
- På Moelv i Indre Gullfjord finnes det et ski-og-hoppanlegg med belysning, tilknyttet Moelv grendehus

8.2.1 Museumsdrift og kulturminner

Sør-Troms museum står for drift av kommunens museumsanlegg ved Kvæfjord museum, inkludert bygdetunet på Borkenes. Trastad Samlinger drives i regi av Sør-Troms Museum. Trastad samlinger er en viktig formidler av historien til tidligere Trastad gård, samt av kunst og Outsider Art.

Kvæfjord kommune har ikke utarbeidet kulturminneplan.

8.3 Friluftsliv og kulturlandskap

Tilgang til, og bruk av friluftsområder, er viktig for folkehelse. I mange tilfeller er kravene for utøvelse av et aktivt friluftsliv sammenfallende med de hensynene som må ivaretas gjennom allemannsretten. Grunneiers medvirkning er særlig viktig når en ønsker å opprette nye friluftstilbud. Kvæfjord kommune er medlem i Midtre-Hålogaland friluftsråd. Kvæfjord kommune har ikke utarbeidet en plan for friluftslivets ferdselsårer, noe som bør tas stilling til i planstrategien. En rekke områder i Kvæfjord er inkludert i nasjonalt prosjekt om kartlegging og verdsetting av friluftsområder, se www.naturbase.no.

8.4 Samisk kultur og områder

Kvæfjord kommune ligger i et område hvor det historisk sett har vært en betydelig samisk bosetning, og folketellinger plasserer Gulesfjord som et spesielt sentralt samisk område på Hinnøya. På Storjorda finnes større område med samiske kulturminner i form av bosetnings og rydningslokaliteter. På den tidligere reindriftsskolen på Rå ble for øvrig Hinnøy og omegn sameforening stiftet i 1967. På Kjengsnes i Austerfjorden ble en av landsdelens tidligste samiske skoler etablert ca. år 1721. Imidlertid rammet fornorskninga hardt i Kvæfjord, som i mange andre deler av regionen. Men noen innbyggere har beholdt sin samiske identitet og i kommunen feires årlig samenes nasjonaldag med kulturelle arrangement.

8.5 Oppsummering og utfordring

Kvæfjord kommune har et rikt og allsidig tilbud av lag og foreninger, og dugnadsånden står sterkt. For å fremme fysisk aktivitet og folkehelse er tilrettelegging, universell utforming og tilgjengelighet til arenaer og aktivitetstilbud en vesentlig del av kommunens helsefremmende og forebyggende arbeid.

- Kvæfjord kommune har ikke utarbeidet plan for friluftslivets ferdselsårer, som kan fremme kartlegging, opparbeiding og skilting av ferdselsårer i kommunen. En slik plan kan inngå i en kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet.
- Kommunen jobber med å få realisert Mylderhuset, en samlokalisering av blant annet bibliotek, frivillighetssentral og folkeverksted. For frivilligheten i kommunen, og for innbyggerne, spesielt ungdom og de som står utenfor arbeidslivet, er møtestedet som Mylderhuset av svært stor betydning.
- Statlig sikret friluftsområde i kommunen, Austerfjordbotn friluftsområde, bør oppgraderes.

9 Areal og samferdsel

Arealforvaltning skal skje på grunnlag av helhetlige arealplaner som gir fleksibilitet, forutsigbarhet og langsiktighet i bruk og vern av arealer. Planlegging skal skje i henhold til plan- og bygningsloven.

Kommuneplanens arealdel for Kvæfjord ble vedtatt av kommunestyret 17. juni 2008. Like i etterkant, den 27. juni 2008, trådte ny plan- og bygningslov i kraft. I arealdelen fra 2008 ble Borkenes sentrum utelatt, da kommunedelplan for Borkenes vedtatt i 1997, ble videreført.

Kommunens arealdel bør bygge på en oppdatert samfunnsdel, som gir føringer for hvordan kommunens arealer skal forvaltes. Gjennom arealplanleggingen skal kommunen legge til rette for god arealutnyttelse, som har betydning for befolkning, stedsutvikling, boligbehov og for næringslivet. Når planstrategien for 2020 – 2023 er vedtatt, skal kommunen jobbe videre med kommuneplanens samfunnsdel, og deretter bør kommuneplanens arealdel rulleres. Borkenes sentrum bør innlemmes som et viktig område i arealplanleggingen.

9.1 Areal til boliger

Mange av kommunens eksisterende bolig- og fritidseiendommer ligger utenfor regulert byggeområde, og i LNFR-områder (Landbruks-, natur-, friluft-, og reindriftsområder). I 2014 vedtok kommunen nye bestemmelser for eksisterende bolig- og fritidseiendom i utvalgte områder, for å redusere antallet dispensasjonssaker og forenkle saksbehandlingen. De utvalgte områdene ble endret fra LNFR til LNFR-spredd, hvor det kan tillates spredt bolig-, fritids-, eller næringsbebyggelse som ikke anses som en del av landbruket.

I Kvæfjord kommune er det eneboliger som dominerer statistikken over boligtype. Det er totalt 1589 boliger i kommunen (2019). Av disse er 1212 eneboliger, 103 er tomannsboliger, 136 er rekkehus, 28 er blokkleiligheter, 70 er leiligheter i bofellesskap, og 40 boliger er oppført som "annet".

Andelen rekkehus eller kjedehus har imidlertid økt noe i løpet av de siste årene. Over 19 prosent av kommunens innbyggere bor på en landbrukseiendom.

Kvæfjord kommune har også mange ledige tomter som er byggeklare, per februar 2020:

- Berg-Engen boligfelt, nord-øst for Borkenes sentrum har ca. 50 tomter, hvor 16 klargjøres for bygging i 2020.
- Flesnes boligfelt i Gullsfjord har 11 tomter, hvor 3 av disse er byggeklare.
- Lamhagan boligfelt, mellom Vik og Straumen, har 10 ledige tomter.
- Nedre Eldaskogen boligfelt har én ledig tomt.

Det finnes også flere private ledige tomter på markedet. Per februar 2020 finnes det ni brukte boliger til salg i kommunen, hvor fire av dem er eneboliger (finn.no). Statistikk for 2018 viser at det ble omsatt 34 boligeiendommer i kommunen dette året.

Det er registrert 379 hytter og fritidseiendommer i kommunen.

For Kvæfjord kommune er det ikke utarbeidet en boligsosial plan.

9.2 Areal til næring

Det er behov fremover for å se på tilgjengelig og potensielt næringsareal i kommunen, og å sørge for at arealene er godt tilrettelagt for mulig aktører og interessenter. Markedsføring av slike arealer er viktig for å stimulere til økt næringsaktivitet.

Borkenes sentrum er regulert av en kommunedelplan fra 1997, og flere mindre reguleringsplaner. Det er blant annet regulert til næringsformål langs sjøen, og forretning i sentrum. Styrking av sentrumsfunksjonen, med tilrettelegging og stimulering til næringsaktivitet og servicefunksjon, i kombinasjon med boligformål, bør ses særskilt på i en eventuell ny områderegulering.

Det er også avsatt arealer til næring blant annet på Trastad, i Lamhagan og i Gullsfjord, og det må ses i nærmere sammenheng med øvrige arealer til næring i kommunen, og med tanke på fremtidig behovsavklaring.

For 2017 er det 12 741 dekar jordbruksareal i drift i Kvæfjord kommune, hvor hovedandelen er grasproduksjon. Et nydyrkingsprosjekt i regi av Kvæfjord kommune startet i 2015, og har som formål blant annet å øke forproduksjonen i kommunen, gjøre eksisterende bruk mer robust, og å utvide dyrkaarealet i kommunen.

9.3 Kommunal infrastruktur

Kvæfjord kommune bygger nytt helsehus som står klart i 2020, og har vedtatt å bygge ny skole på Borkenes. Med dette fases noe av den eldre kommunale bygningsmassen ut.

Kvæfjord Eiendom AS forvalter, drifter, vedlikeholder og utvikler bolig- og næringsbygg for utleie. Ved utgangen av 2017 disponerte Kvæfjord Eiendom AS 136 leiligheter, næringsareal i Borkenes sentrum og på Trastad, samt idrettshall og svømmebasseng.

9.3.1 Vann og avløp

Drift av kommunal vannforsyning og avløp inngår i samarbeidsavtale med Harstad kommune. Det er god dekning og kvalitet på kommunens vannverk, med få avbrudd i vannforsyningen. Nytt ventilkammer og nye høydebasseng på Rå ble ferdig sommeren 2018, og nytt UV-anlegg på Flesnes/Holand vannverk var på plass i 2019.

Det er også en del private vann og avløpsanlegg, i spredt bebyggelse.

Hovedplan for vann ble vedtatt i 2001, og hovedplan for avløp i 1998.

9.3.2 Renovasjon

Drift av miljøstasjonen og renovasjonstjenestene, slamtømming, og brann og feiing, inngår i samarbeidsavtalen med Harstad. Harstad kommune foretar alle betalingsoppgjør med renovasjonsoperatøren Hålogaland Ressurselskap IKS (HRS). HRS er et interkommunalt eid selskap, som har skilt ut husholdningsavfall i et eget datterselskap. Kvæfjord deltar som en av eierkommunene både i eiermøter og driftsmøter.

HRS innførte i 2019 ny sorteringsordning for private husholdninger, med gjenvinning for matavfall, plastavfall, glass- og metallemballasje, papiravfall og restavfall. Hver enkelt husstand får nye avfallsdunker tilpasset avfallshåndteringen. Dette vil sannsynligvis gi økt sorteringsgrad på søppel.

Det er ikke tilbud om renovasjonstjenester til fritidsboliger per i dag i Kvæfjord kommune, men ny renovasjonsforskrift som omhandler dette, er under behandling.

9.3.3. Veier og veilys

Driftsoppfølgingen av veier og veilys inngår i samarbeidsavtalen med Harstad kommune. Det er 750 kommunale veilys i Kvæfjord. Veilys langs kommunale veier er oppgradert etter nye krav, og har god standard. Av de kommunale veilysene langs riks- og fylkesveier, er det kun noen få strekninger som er oppgradert etter nye krav. Resterende lys har til dels dårlig standard, og holder ikke gjeldende krav til måling. Det er gode rutiner for vedlikehold og melding av feil.

Harstad kommune drifter og vedlikeholder kommunale veier i Kvæfjord under vertskommuneavtalen. Det er 33 km kommunalt veinett i kommunen, og veistandarden er rimelig god.

9.3.4 Brann og redning

Kvæfjord kommune har en vertskommuneavtale med Harstad kommune, hvor Harstad brann og redningsvesen ivaretar kommunens ansvar og oppgaver etter brannloven i Kvæfjord.

Kvæfjord kommune ivaretar selv de løpende kostnader til egne brannstasjoner med utrykningskjøretøyer. Det løper også egen bistandsavtale med Sortland kommune for de vestlige deler av Gullsfjorden, medregnet Sjørdalen. Brannstasjoner er lokalisert på Borkenes og på Flesnes.

Kvæfjord inngår i interkommunalt oljevernssamarbeid med flere kommuner i Sør-Troms.

9.4 Samferdsel

Troms og Finnmark fylkeskommune har ansvaret for lokal og regional kollektivtransport med buss og ferge. Fylkeskommunen har i tillegg ansvar for alle fylkesveier, med bruer og fergekaier. Statens veivesen er fylkeskommunens fagorgan i fylkesvegsaker.

Avstanden fra Harstad til Borkenes sentrum er 19 kilometer, og kjøretiden er på omtrent 20 minutter. Veistrekket mellom Kvæfjord og Harstad er spesielt viktig da mange pendler mellom kommunene til og fra jobb (se kapittel 5.1).

Et større veiprojekt pågår i kommunen med E10 Hålogalandsvegen. Hensikten med prosjektet er å bedre fremkommeligheten og redusere reisetiden på E10/rv. 85/fv. 83, mellom Sortland, Harstad og Evenes. Hålogalandsvegen skal knytte regionen tett sammen, og gi gode forutsetninger for næringsutvikling og regional utvikling. Konkurransgrunnlag og forberedende arbeid i felt ble satt i gang i 2019. Grunnverv vil bli satt i gang 2020/2021.

Lofast, veiforbindelsen mellom Lofoten og fastlandet i Nordland/Troms åpnet i 2007, og går gjennom Kvæfjord via Gullsfjordbotn.

Kvæfjord kommune har ikke en oppdatert trafiksikkerhetsplan.

Utvikling i transportsektoren er avhengig av utvikling i arealbruken. En høy arealutnyttelse og bevisst lokalisering av ulike virksomheter og boliger, vil kunne redusere transportbehovet. En bærekraftig og miljøvennlig transportutvikling innebærer samordning av bolig, - areal, - og transportplanlegging, og ikke minst tilrettelegging for fotgjengere, syklistene og kollektivtransport.

9.5 Kollektivtrafikk

Bussforbindelsen mellom Borkenes og Harstad ble i 2019 bedret, med timesavganger i begge retninger. Troms fylkeskommune har hatt som målsetting å øke kollektivtransportens andel av den samlede persontransporten i fylket. Tilbudet i distriktene i Kvæfjord kommune er derimot mangelfulle, særlig på vestsiden av ytre Gullsfjorden. Også fra Melå mot Borkenes, samt Storjord mot Borkenes, er det i dag kun skoleskystilbud som kollektive tilbud på strekningene. Det er ikke kollektivtilbud mellom Kvæfjord og Sortland.

9.6 Sjø

Fergesambandet mellom Refsnes og Flesnes er en del av fylkesvei 83. Fergesambandet opereres av Torghatten Nord AS. Troms fylkeskommune har som mål at fergestrekningen skal elektrifiseres.

Kystverket Troms og Finnmark viser til nasjonal havnestrategi som overordnet dokument, og som et viktig utgangspunkt for kommuners planlegging av maritim infrastruktur. En hovedutfordring er å knytte havn/kaianlegg, nærings- og industriarealer og veg sammen på en funksjonell og hensiktsmessig måte. Kystverket peker på Kvæfjord som en kystkommune, hvor transport av varer og produkter knyttet til maritim industri og fiskeri, er avgjørende for lokalt nærings- og arbeidsliv.

Kvæfjord kommune har et kaianlegg på Borkenes, men som ikke som er egnet til utvidet, kommersiell bruk. Kommunen kan ha behov for å se på havnestrukturen for kommersielle formål, også med tanke på kapasitet for lasting og lossing av varer.

Kystplan Midt- og Sør-Troms ble vedtatt i 2015 etter et interkommunalt samarbeid mellom kommunene i regionen, og gjelder for Kvæfjord kommune. Målet med planen var å legge til rette for økt verdiskaping i sjøretta næringer i tråd med prinsippet om bærekraftig utvikling.

Kvæfjord Båtforening står for etablering og drift av småbåthavna i Leikvika, hvor det også tilbys gjestebrygge.

9.7 Samisk bruks- og bosettingsområde

Et viktig hensyn i kommunal planlegging er å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutvikling og samfunnsliv. Kvæfjord og Hinnøya er et tradisjonelt samisk bruks- og bosettingsområde, hvor Gullsfjorden står sentralt. Det er i dag to reinbeitedistrikter innenfor kommunen; Kongsvikdalen reinbeitedistrikt og Kanstadfjord/Vestre Hinnøy reinbeitedistrikt.

9.8 Oppsummering og utfordring

Kommuneplanens arealdel fra 2008 bør rulleres. Når Kvæfjord kommune vedtar ny samfunnsdel, bør arealdelen rulleres i etterkant, for å følge opp bestemmelser i samfunnsdelen, og konkretisere bruken av kommunes arealer i tråd med denne.

- Kommunen har mange reguleringsplaner, og har behov for en helhetlig, overordnet arealplan, som legger føringer for arealbruken, og som knytter områder og bruk av kommunens arealer sammen på en god måte.
- Det er behov for en bedre oversikt over næringsareal i kommunen. Spesielt er det behov for å styrke sentrumsfunksjonen for Borkenes, med god sammenheng mellom arealer til næring og til boliger, samt servicefunksjoner. Det er også behov for å se på arealer til næring i Gullsfjord, og i tilknytning til Lofast-forbindelsen.
- Kvæfjord kommune har ikke en oppdatert trafiksikkerhetsplan.
- Det er mangelfulle havneanlegg- og kapasitet i kommunen, spesielt med tanke på kommersielle formål.
- Kollektivtrafikken er bedret mellom Borkenes/Trastad og nabokommunen Harstad, mens kollektivtilbudet for utkantene av Kvæfjord kommune er blitt redusert. Det er ingen kollektivtilbud mellom Borkenes og Sortland.

10 Miljø og klima

10.1 Overordnede retningslinjer

Regjeringen har bestemt at FNs bærekraftsmål skal være en del av grunnlaget til samfunns- og arealplanleggingen, hvor blant annet klimatilpassing og utslippsreduksjon står sentralt. Regjeringen har som mål at utslipp (først og fremst fra transport, bygg, avfall og landbruk) skal kuttes med 45 prosent innen 2030. Som planmyndighet og lokal samfunnsutvikling, vil kommunen være en viktig aktør for å nå disse målene. Klimaloven ble videre vedtatt i 2018, og skal fremme gjennomføring av Norges klimamål som ledd i omstilling til et lavutslippssamfunn i Norge i 2050.

10.2 Klima i et regionalt perspektiv

Klima- og energistrategi for Troms 2015-2025 peker på to hovedstrategier for sitt arbeid regionalt med klimautfordringene:

1. Redusere utslipp av klimagasser og redusere og effektivisere energiforbruk
2. Tilpasning til klimaendringene

Klimaprofil for Troms er utarbeidet av Norsk klimaservicesenter i 2017. Klimaprofilen peker på at Troms særlig vil måtte tilpasse seg økte problemer med overvann og kraftig nedbør, havnivåstigning og stormflo, samt skred.

Det beregnes at årstemperaturen i Troms øker med ca. 5 °C, og nedbøren øker med ca. 15 prosent i løpet av århundret sammenliknet med perioden 1971-2000. Dager med mye nedbør kommer hyppigere, og med økt nedbørintensitet. Dette øker også faren for skred. Temperaturen beregnes å øke mest om vinteren, og minst om sommeren.

10.3 Klima og miljø i et kommunalt perspektiv

Kvæfjord kommune har en klima- og energiplan fra 2011. I en ny kommuneplan bør miljø, klima og klimatilpassing omtales, og knyttes sammen med strategiske valg for blant annet arealbruk.

10.3.1 Naturfarer og beredskap

Kvæfjord kommune har få boligområder som kan rammes av stormflo, og det finnes heller ingen spesielt utsatte flomsoner i tilknytning til større vassdrag. Flere steder i kommunen ligger derimot innenfor potensielle skredfareområder, både for snø og steinsprang/jordskred. Særlige utsatte områder er Skommessvik, Pøyla, Bømark, Raksebukt, og Sjørdalen. Det er anlagt skredvoller i området Raksebukt for å sikre veien, samt i Sjørfjorden. Det er underskrevet en avtale med Nordlaks AS om bruk av deres båt til evakuering ved behov, og det er anlagt et beredskaps-fergeleie på Forøysætran som åpnes for bruk ved skred.

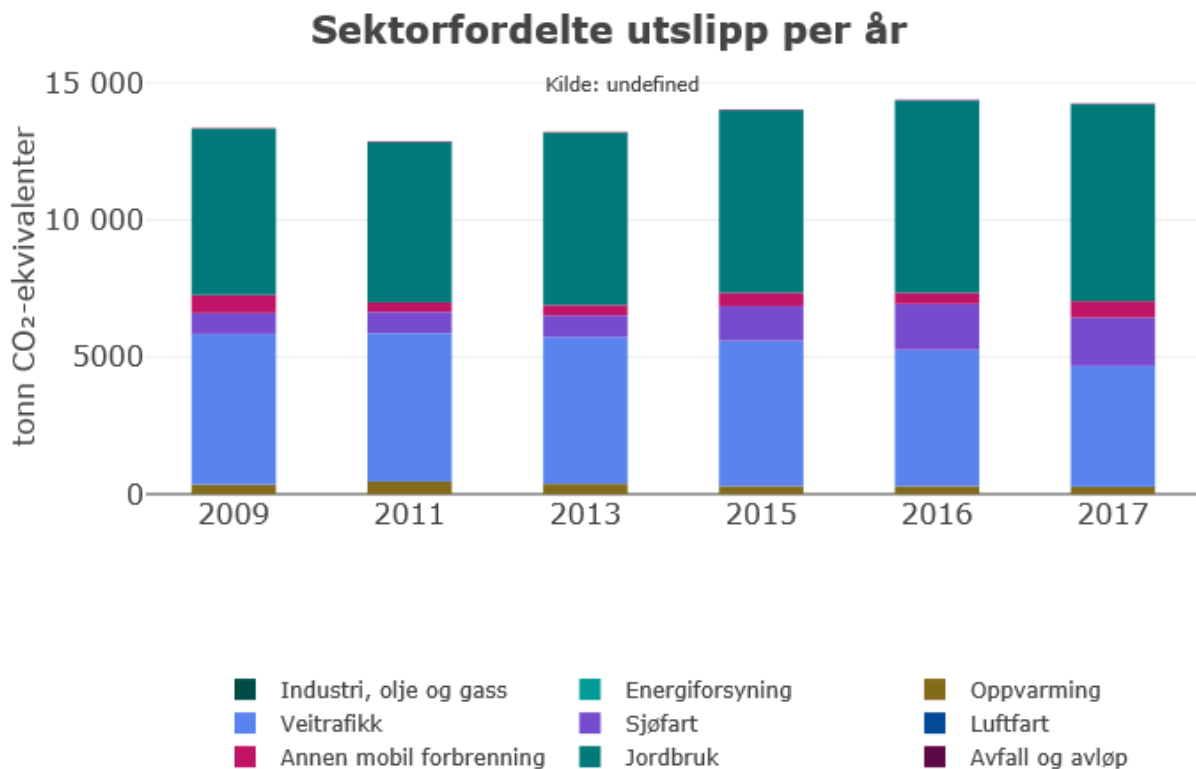
10.3.2 Klimautslipp og avfall

Kommunen skal føre tilsyn med den generelle forurensningen på egne land- og sjøområder. Forsøpling til havs er et økende nasjonalt og internasjonalt problem. Kommunens skal innhente avfallsplaner fra de havneansvarlige. Kommunen skal også lage felles avfallsplaner for småbåthavnene. Kvæfjord mangler samlet plan for småbåthavner.

I kommunen er det lovpålagt innsamling av husholdningsavfall etter forurensingsloven. Se kapittel 9.3.2.

I kommunebarometer for 2019 finnes tre nøkkeltall for utslipp av klimagasser. Tallene viser at utslippene i alle tre kategorier har gått tydelig tilbake de siste årene. Kvæfjord slipper ut 4862 kilo klimagasser per innbygger (målt i CO₂-ekvivalenter). Dette er et relativt lavt utslipp.

De fleste utslippene av CO₂ i kommunen knytter seg til veitrafikk og til jordbruket. Som en distriktskommune har Kvæfjord mange som pendler inn og ut av kommunen, og bidrar til stor veitrafikk. Kvæfjord er også en stor landbrukskommune, noe som vises i tall for utslipp knyttet til næringen, i figuren under.

10.3.3 Vannforvaltning

Kvæfjord kommune er en del av vannregion Harstad – Salangen. Inndelingen av vannområder og vannregioner følger nedbørfeltene. Kommunene i et vannområde må forvalte sitt vann sammen, og fylkene må samarbeide om vannområder som krysser fylkesgrensene.

Vannområdeutvalget i Sør- og Midt-Troms utarbeider regional vannforvaltningsplan. De ser blant annet på vannkvalitet og miljøtilstand i vannforekomster. For Kvæfjord trekkes det frem landbruk som påvirkningsfaktor, gjennom blant annet avrenning fra produksjon. Videre er renseanlegg i Lamhagan og på Borkenes bidragsyttere til noe utslipp til hav.

10.4 Oppsummering og utfordring

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning fastsetter at kommunene skal bidra til reduksjon av klimagassutslipp, og at samfunnet forberedes og tilpasses klimaendringene. FNs bærekraftsmål er sentrale for kommunens planlegging, og dreier flere av målene seg om klima og miljø.

- Kvæfjord kommune har en klima- og energiplan fra 2011. Kommunen bør ta stilling til hvordan det skal jobbes med utfordringer på området gjennom overordnet planlegging. Dette gjelder spesielt utfordringer knyttet til landbruket og til veitrafikken.
- Kommunen må legge til rette for en arealforvaltning som bevarer viktige områder for naturmangfold og vassdrag, og som fremmer en bærekraftig transportutvikling.
- Mer nedbør vil gi økt belastning på alle typer fysisk infrastruktur og bygninger, ikke minst vil det kunne oppstå kapasitetsproblemer i kommunale avløpssystemer.
- Mer nedbør kan medføre hyppigere skred og økt skredfare i områder som tidligere ikke har vært utsatt. Dette kan ha betydning for friluftsliv og turisme, ferdsel, infrastruktur og transport. Allerede skredutsatte veistrek i kommunen kan bli mer sårbare. Klimatilpasning i kommunens planlegging må være tverrfaglig, og det vises videre til kapittel 11 om kommunal beredskap.

11 Kommunal beredskap

11.1 Retningslinjer for kommunens beredskap

Kommunen er beredskapsansvarlig for innbyggerne i kommunen. Forskrift om kommunal beredskapsplikt skal sikre at kommunen ivaretar befolkningens sikkerhet og trygghet. Kommunen skal jobbe systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeid på tvers av sektorer i kommunen, med sikte på å redusere risiko for liv eller skade på helse, miljø og materielle verdier.

Kommunene skal gjennomføre helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, for å kartlegge sannsynligheten for uønskede hendelser i egen kommune. Videre skal kommunen ha en overordnet beredskapsplan.

Som lokal fagmyndighet har kommunen blant annet ansvar for samfunnssikkerhet innen

- helse og omsorg
- sosiale tjenester
- brann- og redningstjeneste
- akutt forurensing
- planlegging og arealforvaltning
- sivilforsvar

I tjenester der kommunen er eier stilles det også krav til samfunnssikkerhet. Dette er tjenester/funksjoner som

- skoler og barnehager
- vannverk

11.2 Beredskap i Kvæfjord kommune

Overordnet beredskapsplan for Kvæfjord er revidert i 2018. En risiko- og sårbarhetsanalyse skal danne grunnlaget for kommunens arbeid med å redusere risiko og sårbarhet, styrke beredskapen og bedre evnen til krisehåndtering i kommunen. Kvæfjord kommune reviderte sin ROS-analyse i januar 2018. Helhetlig ROS ble godkjent av Fylkesmannen i desember 2018.

ROS-analysen ser på sannsynligheten av ulike scenarier i kommunen, og skadevirkningen en hendelse kan få for befolkning, natur og miljø, og økonomi. Kommunen har definert høy sannsynlighet for å

erfare hendelser som skred/ras, uhell i barnehage/skole, bussulykke, bortfall av trafikksamband i Gullesfjord, bortfall av drikkevannsforsyning, bortfall av el-forsyning, oljesøl og akutt forurensing, og brann.

Det bør videre i arbeidet med kommunal planlegging være kontinuerlig fokus på å ha en oppdatert helhetlig ROS.

Det er planlagt en beredskapsøvelse i 2020 i Kvæfjord kommune, i regi av Fylkesmannen.

Kvæfjord kommune har et kommunalt beredskapsråd, som også fremmer samarbeid med lokale beredskapsaktører. Kvæfjord kommune har en egen beredskapsadresse til bruk for e-postvarsling ved uønskede hendelser.

11.3 Oppsummering og utfordringer

- Funn fra kommunens helhetlige ROS-analyse skal danne grunnlag for hva som må prioriteres i arbeidet med samfunnssikkerhet i kommunen. Kvæfjord bør inkludere arbeid med samfunnssikkerhet i overordnet planlegging.
- For å ha god kommunal beredskap er det viktig å oppdatere planverk og ROS-analyser jevnlig, og å ha regelmessige øvinger.

12 Referanseliste

Utviklingstrekk underbygges med statistikk der denne fins, hovedsakelig hentet følgende kilder:

- Statistisk sentralbyrå sin KOSTRA-database
- Folkehelseinstituttet (FHI) sin statistikkbank
- Bufdir sin statistikkbank. Statistikk på kommunenivå om blant annet oppvekst

Kommunebilde for Kvæfjord kommune 2020, utgitt av fylkesmannen, supplerer kunnskapsgrunnlaget.

FN-sambandet (2019). *FNs bærekraftsmål*. Hentet fra <https://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

Folkehelseinstituttet 2019. *Folkehelseprofil Kvæfjord kommune 2019*. Hentet fra <https://www.fhi.no/hn/helse/folkehelseprofil/>

Fylkesmannen i Troms og Finnmark (2019). *Folketallsutviklingen i Troms og Finnmark 3. kvartal 2019*. Hentet fra <https://www.fylkesmannen.no/contentassets/93ab653f71dd4ae6bb34c5d8b666629f/folketallsutviklingen-i-troms-og-finnmark-3-kv-2019.pdf>

Hanssen, Hovik, Indset og Klausen (2016). *Sammen om vannet? Erfaringer fra vannforvaltningen etter EUs vanddirektiv*. NIBR-rapport 2016:22.

Klimaloven (2018). Lov om klimamål, (LOV-2017-06-16-60). Hentet fra <https://lovdata.no/lov/2017-06-16-60>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019). *Nasjonale forventinger til regional og kommunal planlegging 2019-2023* (H-2445 B). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/>

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019). *Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/org/styrer-rad-og-utvalg/teknisk-beregningsutvalg-for-kommunal-og/id449207/>

Kommunal-Rapport (2019). *Kommunebarometeret 2019 – Kvæfjord*. Utgitt juli 2019.

Kvæfjord kommune (2018). *Utredning av fremtidig barnehage- og skolestruktur for Vik skolekrets og Flesnes skolekrets i Kvæfjord kommune (Del 1. Ver.2)* Kvæfjord kommune 20.6.2018.

Kvæfjord kommune (2019). *Håndbok for arbeid med bosetting, integrering, introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og grunnskoleopplæring*. Hentet fra www.kvafjord.kommune.no

Kvæfjord kommune (2019). *Årsmeldinger for 2019*.

Kvæfjord kommune (2019). *Rundskriv nr. 1/2019 – Budsjettrundskriv 2019*

Kvæfjord kommune (2016). *Statusbilde 1911 Kvæfjord kommune*

Miljøverndepartementet (2011). *Kommunal planstrategi (T-1494)*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/>

Troms fylkeskommune (2015). *Regional klima og energistrategi for Troms 2015-2025*. Hentet fra <https://www.tffk.no/tjenester/plan-og-horinger/gjeldende-planer-og-strategier/>

Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet (2019). *Ungdataundersøkelsen*. Hentet fra <http://www.ungdata.no/>

Vindsand, Geir/ Nivi Analyse AS (2019:4). *Status for interkommunalt samarbeid I Troms og Finnmark*. Utarbeidet på oppdrag av Fylkesmannen i Troms og Finnmark.

Vindsand, Geir/ Nivi Analyse AS (2019). *Gode grep i Troms*. (NIVI- Rapport 2019:2). Utarbeidet på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms.

VisitKvæfjord (2019) *besøk Kvæfjord*. Hentet fra www.visitkvaefjord.no

FNs bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine. Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.

